

J A
S A M
Z A
D I J A L O G

VODIČ ZA
POTICANJE DIJALOGA

U SREDNJIM ŠKOLAMA
I VIJEĆIMA UČENIKA

Impresum

NAKLADNIK:

PRONI Centar za socijalno podučavanje
Kralja Zvonimira 15
31000 Osijek
Telefon: +385 31 207 428
E-mail: osijek@proni.hr

ZA NAKLADNIKA:

Sanja Vuković - Čović, izvršna direktorica

UREDNIŠTVO:

Mirjana Jozanović, Maja Knežević, Irena Mikulić, Gordana Popović

VOLONTERI:

Kristina Bijelić, Ljubica Brigitte Nikić

FOTOGRAFIJE:

Zdenka Radić, PRONI Centar za socijalno podučavanje

LEKTURA:

Maria Dubravkić

GRAFIČKO OBLIKOVANJE I TISAK:

Krešendo, Osijek

NAKLADA:

300 primjeraka

Osijek, ožujak 2020.

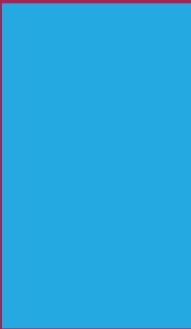
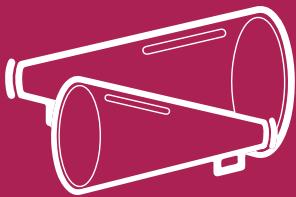
Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus +

Ova je publikacija izrađena u sklopu projekta ŠKOLA ZA DIJALOG koji se provodi u okviru programa Erasmus+, Ključna aktivnost 3: Podrška reformi politike, Strukturirani dijalog – sastanci između mladih i donositelja odluka u području mladih, koji je sufinancirala Europska unija.

Ova publikacija izražava isključivo stajalište njenih autora i Komisija se ne može smatrati odgovornom prilikom uporabe informacija koje se u njoj nalaze.

SADRŽAJ

PREDGOVOR	3
1. DIJALOG – MLADI I DONOSITELJI ODLUKA.....	5
2. AKTIVAN UČENIK I DEMOKRATIČNA ŠKOLA	7
3. DIJALOG MLADIH I EU	11
4. PROJEKTNI TIJEK I METODOLOGIJA RADA “ŠKOLE ZA DIJALOG”.....	13
4.1. Opis tijeka i rezultati istraživanja “Koliko sudjelujem?”.....	14
4.2. Struktura ispitanika po razredima i spolu.....	14
4.3. Ključni rezultati istraživanja	15
5. OBЛИCI SUDJELOVANJA U ŠKOLI	21
5.1. Sat razrednog odjela.....	21
5.2. Izvannastavne i izvanškolske aktivnosti	21
5.3. Projekti i programi u školama	23
5.4. Učeničke organizacije u školi i izvan nje	23
5.5. Vijeće učenika i učenička participacija u Republici Hrvatskoj	25
5.6. Primjeri sudjelovanja učenika u životu škole u različitim državama	26
6. VIJEĆE UČENIKA.....	27
7. ŠTO I KAKO?	33
8. O SVOM SUDJELOVANJU U PROJEKTU – MLADI I DONOSITELJI ODLUKA.....	41
9. ZA KRAJ	47
10. SUDIONICI U PROJEKTU	49
11. LITERATURA	53

PREDGOVOR

Sustav odgoja i obrazovanja te uloga škole u njemu, razmatraju se u društvu s više aspekata, što često vodi ka različitom razumijevanju procesa i ishoda učenja. Pojednostavljeni rečeno, s jedne strane, postoji stav o tome da je ključna uloga škola usmjerena ka prijenosu znanja potrebnih za stjecanje i/ili razvoj profesionalnih kompetencija, dok je s druge strane značaj škole prepoznat i kao odgoj djece i mladih i njihova priprema za "svijet odraslih" te priprema za aktivno sudjelovanje u društvu.

U ovom ćemo se Vodiču orientirati na ovaj drugi stav i pojasniti važnost procesa odgoja za društveni razvoj, kao prioriteta, ne samo roditeljima i zajednici, nego i školama. Opisat ćemo i naša iskustva s procesom dijaloga između mladih i donositelja odluka. Kako bismo ilustrirali ova iskustva prenijet ćemo zaključke, opis metodologije te osvrte i preporuke učenika i djetalnika srednjih škola za unaprjeđenje rada vijeća učenika. Iskustva su prikupljena u projektu "Škola za dijalog".

Škole snažno doprinose izgradnji i razvoju sustava vrijednosti kod djece i mladih i imaju često snažan utjecaj na formiranje njihovih stavova u društvenom kontekstu te bi osim usvajanja znanja i razvoja kognitivnih sposobnosti, trebale mladima biti poticaj za preuzimanje aktivne uloge u izgradnji zajednice.

Promatrajući ih kroz tu ulogu, škole doprinose osjećaju odgovornosti koje mladi trebaju razviti u odnosu na svoje aktivno sudjelovanje, ne samo u vlastitom obrazovanju, nego i u društvu.

Primjeri aktivnosti takvog odgoja mladih u školama, primarno trebaju biti usmjerene k jačanju njihove svjesnosti o važnosti aktivne uloge te mogućnostima sudjelovanja u donošenju školskih odluka.

Sudjelovanje u odlučivanju o školskim aktivnostima, koje su dio nastavnog plana i programa te kurikuluma izvannastavnih aktivnosti škole, kod učenika utječe na jačanje osjećaja pripadnosti i mogućnosti sudjelovanja u vlastitom obrazovanju te doprinosi osjećaju osobne važnosti, boljem razumijevanju vlastitih mogućnosti i stjecanju samopouzdanja, važnima za jačanje pozitivne slike o sebi i izgradnju osobnog identiteta mladih. Osim toga, ovakve aktivnosti motiviraju mlade na učenje i razvoj socijalnih vještina kroz koje jačaju vještine komunikacije, prilagodbe, upravljanja, odlučivanja, planiranja, argumentiranog vođenja dijaloga te druge multidisciplinarno primjenjive vještine važne za njihov život.

Svakako je važno uložiti i dodatni napor da svi učenici, a neizostavno i oni s manje mogućnosti, dobiju priliku izraziti svoje mišljenje i dati svoj glas u procesima predlaganja i odlučivanja, ali isto tako i imati priliku argumentirano

Erasmus+

ŠKOLA ZA DIJALOG

izreći svoje stavove i potrebe, te dobiti povratnu informaciju na iste.

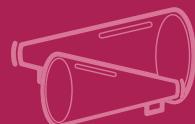
Ovaj društveni stav o obrazovanju, koji promovira participativan pristup u radu s mladima, osnažuje kritičko promišljanje o svijetu u kojem mladi žive te promišljanje o problemima na koje bi mogli utjecati, i stoga treba biti jedno od glavnih razvojnih postignuća sustava odgoja i obrazovanja djece i mladih. Dijalog između mladih i donositelja odluka, u ovom primjeru učenika i predstavnika škole koji donose odluke, utječući izravno na obrazovanje, ali i razvoj mladih, pretpostavka je svim procesima kojima teže današnje škole.

Sve škole i svi učenici teže imati dobru međusobnu komunikaciju. No, ostvariti uspješan dijalog nije nešto što se podrazumijeva, nego proces koji zahtijeva puno svjesnosti, volje, rada te odgovornosti.

Stoga se nadamo kako će vam ovaj priručnik, opisanim primjerom aktivne participacije mladih u životu škole, te usmjerenjem svojeg sadržaja na razumijevanje važnosti i mogućnosti poticanja dijaloga učenika i donositelja odluka (predstavnika škole), pomoći na tom putu.

Želimo vam i hrabrosti za promjene, potrebne za uspjeh.
Vjerujemo kako je neće nedostajati.

Sretno!

1. DIJALOG – MLADI I DONOSITELJI ODLUKA

Koliko često ste čuli da su mladi sudjelovali u kreiranju politika, zakona, uredbi koje se tiču mladih? A koliko često čujete kako mladi komentiraju da politika nije za njih?

Sukladno našem iskustvu rada s mladima, rjeđe se susrećemo s iskustvima ravnopravnog sudjelovanja mladih u donošenju odluka koje izravno utječu na njihove živote, odnosno razvijenog sustava uključivanja mladih u procese donošenja odluka koje ih se tiču. Pa čak i tamo gdje za to postoje potrebni preduvjeti i definirani oblici koji upravo služe poticanju aktivne participacije mladih u procesu predlaganja i donošenja odluka. Primjeri ovih oblika su dakako vijeća učenika, kao jedini pravni oblik aktivnog sudjelovanja mladih u odlučivanju unutar sustava odgoja i obrazovanja.

Zašto je to tako?

Razloga je puno, no uvriježeno je mišljenje u društvu da su mladi od početka demokracije u RH distancirani od politike, ne iz nekih argumentiranih stavova, nego općeg nezadovoljstva i društvenog ozračja, koje utječe na njihove stavove o tome da je politika ili bilo koji oblik odlučivanja nešto na što oni ne mogu utjecati te da je najčešće rezervirana za određene pojedince.

To u konačnici rezultira slabom zainteresiranošću i niskom razinom sudjelovanja mladih u procesima građanskog odlučivanja. Također, većinom su nezadovoljni generacijskim političkim predstavništvom i mogućnošću utjecaja na odluke vlasti.¹

No, zašto se mladi ne uključuju?

Jedan od razloga je neiskustvo sudjelovanja u donošenju odluka od najranije dobi.

U obitelji su mladi često "zaštićeni" upravo pristupom koji ih isključuje iz najvažnijih procesa donošenja odluka u obitelji, poput onih vezanih uz preseljenje, prestanak bavljenja nekom aktivnošću, izbor škole, izbora aktivnosti s obitelji, izbor zanimanja roditelja, rastavu roditelja, i sl. Sugestije i odluke u ovakvim procesima, najčešće su rezervirane za "odrasle", dok izostaje uzročno-posledično razumijevanje potreba mladih, a odražava se izravno na usmjerenja i životne prilike za mla-

dade. Kroz sustav formalnog odgoja i obrazovanja često se događa isto. Mladi izostaju u svim važnim procesima planiranja, predlaganja i donošenja odluka koje utječu izravno na njihov razvoj i učenje, poput onih vezanih za uvođenje novih nastavnih jedinica, vrijeme nastave i vannastavnih aktivnosti, sadržaj vannastavnih aktivnosti, oblici rada, izbor tema učenja, izbor metoda rada, poboljšanje boravka mladih u škola-

¹ prof. dr .sc. Vlasta Ilišin, prof. dr. sc. Vedrana Spajić Vrkaš, *Problemi, potrebe i potencijali mladih u Hrvatskoj 2012.-2013.*, Zagreb

ma, pa čak i izbor odredišta za učeničke ekskurzije, uređenje škole, i dr.).

No, sukladno svom uzrastu, emotivnoj zrelosti te kognitivnim sposobnostima, ali i neizostavno poticaju iz okoline, mladi su itekako sposobni sudjelovati u odlučivanju, uključujući i odlučivanje o vrlo kompleksnim temama.

Izbori načina kako se ovakvi procesi predstavljaju mladima te načina na koje se mlade uključuje u iste, a koji proizlaze izravno iz okružja mlađih trebaju u sebi njegovati interakciju, razumijevanje, pristupačnost, otvorenost, toleranciju i afirmativnu podršku.

U svim navedenim procesima odlučivanja izostaje svjesnost o važnosti sudjelovanja mlađih u njima, a posebice izostaje razumijevanje te poticanje mlađih na izražavanje mišljenja, potreba i osjećaja. Ukoliko bi se mlađi ohrabrili i preuzeли inicijativu te komentirali ili postavili pitanje na neku važnu temu, izostajale bi često povratne informacije, odnosno upravo dijalog s mlađima.

Stoga ne treba čuditi činjenica kako mlađi ne prepoznaju svoje potencijale u rješavanju problema i često očekuju da ih netko drugi zainteresira i animira na uključivanje.

Upravo zbog toga, projektom "Škola za dijalog" željeli smo kod mlađih, koji su na samom ulasku u razdoblje kada postaju aktivni sudionici političkog i društvenog života, a njihova aktivna građanska uloga postaje odgovornost i obveza, potaknuti razgovor o mogućnostima značajnijeg uključivanja u procese kreiranja društvenog okvira kroz funkciranje srednjih škola.

Razgovor, dijalog između mlađih i donositelja odluka, jednostavan je i logičan te u konačnici nužan korak putem kojeg mlađi utječu na donošenje odluka koje ih se tiču.

U školama je to vijeće učenika, kao sustav koji omogućuje da učenici potiču razgovor, postavljaju pitanja, artikuliraju svoja mišljenja i ideje o pitanjima koja su njima bitna te na taj način utječu na kvalitetu svog života u školi.

"Demokracija živi od spora između dvaju stranaka, od diskusije da bi se pronašao pravi put.

Zbog toga u demokraciju pripada poštivanje mišljenja drugog".

Richard von Weizsäcker, njemački političar

2. AKTIVAN UČENIK I DEMOKRATIČNA ŠKOLA

Svi učenici trebaju imati jednake mogućnosti izraziti svoje mišljenje i preuzeti odgovornost za svoje obrazovanje i boračak u školi. Dvije su pretpostavke za to:

- da su učenici "aktivni"
- i da je škola "demokratična".

Što to točno znači?

Informativni i konzultativni pristupi u obrazovanju mlađih, usmjeravaju mlade bez njihovog aktivnog sudjelovanja u procesu donošenja i provedbi odluka. Kao takvi dominiraju u našim školama, što nikako nije dovoljno za uspješan rad, a odražavaju se nepovoljno i na razvoj pojedinih vještina učenika.

U ovakvom okružju izostaju aktivna participacija učenika, razumijevanje i preuzimanje vlastite odgovornosti, ali i zadovoljstvo suradnjom s donositeljima ovih odluka.

Stoga je potrebno kontinuirano jačati položaj učenika u procesima odlučivanja u školama, ali i povećavati njihovu odgovornost za provedbu donesenih odluka.

Strahove drugih o tome kako učenici nisu sposobni za sudjelovanje u procesima odlučivanja je potrebno umanjiti edukacijom nastavnika/ica, ravnatelja/eljica i ostalih odraslih osoba, kako bi se prostor za sudjelovanje mlađih otvarao.

Međutim, potrebno je paralelno jačati vještine i kompetencije učenika/ca za praktično sudjelovanje u odlučivanju i provedbi odluka kroz njihovu edukaciju o aktivnom građanstvu i demokraciji, što je donekle zamišljeno kroz pojedine predmete, ali i kroz mogućnost organiziranja zasebnog predmeta odgoja i obrazovanja za demokraciju i aktivno građanstvo. Međutim, problem je što se ovi sadržaji ne uče dovoljno sustavno i detaljno, što može upućivati na nedostatak pravne volje zakonodavnih i upravnih tijela za poticanje razvoja demokratskih procesa ili na nedovoljan angažman u osiguravanju poticajnog okružja za razvoj demokracije u važnim društvenim (pod)sustavima među kojima je i odgojno-obrazovni sustav, odnosno škole.

Stoga, s ciljem postizanja kvalitetnije uključenosti učenika u radu škola, ali i njihovo efikasnije funkcioniranje, možemo predložiti:

- a) sustavno uvođenje predmeta koji bi svojim sadržajem i metodama rada pripremao mlade na demokratsko sudjelovanje i potaknuo njihove interese
- b) praćenje provedbe postojećih zakonskih propisa o vijećima učenika
- c) praćenje rada samog vijeća učenika i pružanje potpore njihovom radu

d) uključivanje zakonodavnih i upravnih tijela u poticanje i osiguravanje njihove provedbe

Vjerujemo kako bi takve promjene u pristupu unutar sustava obrazovanja, uvelike doprinijele još većoj demokratičnosti škola, a u konačnici i boljoj demokratizaciji društva.

AKTIVNI UČENICI

Učenici koji su sudjelovali u ovom projektu rekli su da su aktivni učenici oni koji su *vrijedni, odgovorni, iskreni, informirani, samouvjereni, samokritični, ambiciozni, odlučni, velikodušni, snalažljivi i oni koji znaju uvažavati tuđe mišljenje i stavove, a izreći svoje, informirati se o svojim pravima, pokazati interes za različite aktivnosti, pokretati promjene, zlagati se za druge učenike, biti uporni, aktivno sudjelovati u svim školskim aktivnostima.*

Pored ovih osobina, kojima mladi teže, a za koje su se složili da ih je teško dostići u punom opsegu i da su to zapravo odlike "Supermena", verbalizirali su i problem koji izravno utječe na postizanje očekivane razine uspješnosti, a to je da većini njih nedostaje motivacija, prvenstveno iz razloga što imaju "osjećaj da nemaju mogućnost utjecaja", osjećaj "da ih se ne sluša", "da im se ne daje na važnosti".

Mi bismo to zaokružili i dodali naše zaključke, koji govore da su aktivni učenici, oni koji preuzimaju odgovornost u svojoj školi (i zajednici) i uključuju se u različite školske i društvene procese. Da su to i oni koji se žele dodatno informirati, a zatim i uključiti u život škole ili zajednice, sudjelovati u radu vijeća učenika, učeničkih odbora, organizacija i skupina mla-

dih (u školi i izvan nje) kao i drugim oblicima sudjelovanja mladih. Aktivni učenici su stoga oni koji više vremena i truda ulažu u humanitarni i volonterski rad ili žele biti pokretači promjena u svojoj školi ili zajednici.

Aktivno sudjelovanje u školskim odlukama i aktivnostima, učenicima povećava osjećaj pripadnosti i pomaze im razvijati vještine vođenja i socijalne vještine. Neophodni su proaktivni naporci za uključivanje marginaliziranih učenika, kao i uvažavanje njihova prava glasa te otvaranje prostora za dijalog s njima.

ŠTO ŠKOLU ČINI DEMOKRATIČNOM?

Škola kao jedan od glavnih dionika odgojno-obrazovnog sustava, zrcalo je sustava od najviše do najniže razine društva. U našoj mladoj demokraciji, uz stalnu društveno-gospodarsku krizu, iluzorno je očekivati da će, u tom kontekstu, škole funkcioništati na razini kakvu mnogi teoretičari priželjkuju.

Neovisno o širem društvenom kontekstu, možemo reći da je kvalitetan odgojno-obrazovni proces u školama, onaj, koji služi učeniku u zadovoljavanju njegovih interesa i potreba za učenjem i angažmanom u njemu, ali i onaj koji doprinosi aktivnom sudjelovanju učenika i škole u društvu.

To je nešto što se ne radi "ad hoc", nego se razvija kontinuirano, a svi uključeni se odgajaju biti aktivni sudionici tog procesa.

Ovdje je važno omogućiti učenicima stalno i kvalitetno informiranje, iskreno traženje i uvažavanje njihovog mišljenja, posebice onog zasnovanog na vlastitom iskustvu, kroz što će

učenici biti skloniji djelovati zrelo, odgovornije će pristupati preuzetim obvezama i ulogama, razvijajući osjećaj za prava i mišljenje drugih.

Zakonsko propisivanje ovlasti učenicima da kroz formalna tijela zastupaju prava i interesu učenika, praksa je pokazala nedovoljnim.

Puno veća odgovornost, od ove zakonodavca, leži na nastavnicima i stručnim službama škole u svakodnevnom radu, a odnosi se na praćenje potreba, promišljanja, komentara, prijedloga i aktivnosti učenika škole te propitivanje njihovog mišljenja i davanje prilike učenicima da uz što manje formalnosti budu dio života škole, školske politike i odluka.

Učenici se tako mogu uključivati ne samo u planiranje učeničkih aktivnosti (priredbe, proslave, natjecanja, i dr.), već i u važne aktivnosti same provedbe obrazovanja poput sustava monitoringa nastavnog procesa, određivanja rasporeda i satnice nastave, prilagodbe i odabira alata u nastavi i slično, gdje je to zakonski dopušteno i gdje njihove potrebe, interesi i osobne sposobnosti za aktivno sudjelovanje dopuštaju. Pa zašto ne i u odluke koje donose članovi školskog odbora?

Demokratična škola je i ona škola koja surađuje s drugim institucijama i organizacijama, koja ih uključuje u svoj rad te koja u partnerstvu i suradnji s drugim dionicima u zajednici provodi ciljeve odgojno-obrazovnog programa, koristeći se dostupnim inovativnim oblicima u radu, specifičnim ekspertizama pojedinaca i skupina, proširujući aktivnosti redovitog plana i programa nastavnih i vannastavnih aktivnosti. Na taj način izravno povećava ishode učenja kod učenika.

Iako se u proteklih 10ak godina desila velika promjena u vidljivosti i prepoznavanju škole kao jednog od ključnih aktera u zajednici i društvu upravo zbog svoje odgojno-obrazovne djelatnosti, škole još uvijek nedovoljno koriste važne i njima vrlo dostupne društvene resurse, koje ima svaka lokalna zajednica – organizacije civilnoga društva, roditelje, kulturne institucije, lokalne tvrtke, pojedinačne stručnjake i sve druge koji mogu obogatiti odgojno-obrazovni proces.

Osim informativno-edukativnih sadržaja, kojima mogu upotpuniti školski kurikulum, izvannastavne aktivnosti i sat razrednog odjela, velika je vrijednost i u mogućnostima koje ovi dionici pružaju učenicima za upoznavanje lokalne zajednice. Kroz komunikaciju s različitim dionicima, moguće je aktivirati učenike u zajednici, te intenzivirati njihov razvoj kroz učenje o humanim vrijednostima, komuniciranje s različitim osobama, kroz senzibilizaciju za potrebe drugih, socijalizaciju s drugima, upoznavanje specifičnih društvenih skupina (npr. osoba s invaliditetom, nacionalno-manjinskim skupinama, sportskih zajednica, kulturnih i umjetničkih zajednica, poslovnih, znanstvenih i drugih zajednica). Također, različiti lokalni dionici nude različite mogućnosti za stjecanje praktičnih vještina učenika, poput onih multimedijalnih, jezičnih, matematičkih, logičkih, vještina korištenja opreme, alata i strojeva, vještina upravljanja, i dr. i na taj način mladima mogu bolje ilustrirati i predstaviti mogućnosti dodatnog učenja koje im se nudi u njihovoј bližoj okolini.

Sustavne promjene su uvijek teške i događaju se sporo. No, motivirajuće je usmjeriti se na ona područja gdje je lako nešto promijeniti i gdje se rezultati vrlo brzo vide, kao na pri-

Erasmus+

ŠKOLA ZA DIJALOG

mjer, omogućiti učenicima preuzimanje aktivnije uloge u kreiranju plana i programa rada razrednog odjela. To otvara put za njihov veći angažman i sudjelovanje u promjenama.

Rad na uključivanju učenika u procese donošenja odluka je iznimno zahtijevan, promjene nisu uvijek trenutne, no stoga je iznimno važno dobro planirati i ustajno raditi. Pa makar to na početku bilo i s puno manjim brojem učenika.

Vijeće učenika ima veliki potencijal biti poveznica između odraslih i učenika u školi te omogućiti da se glas učenika čuje, ali i uvaži u kontekstu odlučivanja. Da bi se taj potencijal iskoristio, nužno je:

- jasnije definirati djelokrug rada vijeća učenika u statutu škole
- donijeti detaljnije pravilnike i druge akte (npr. poslovnik o radu vijeća učenika) u kojima bi bilo jasno opisano kako funkcioniра vijeće
- imenovati i educirati osobu za vođenje vijeća učenika, koja treba biti dobar mentor članovima vijeća, osnaživati ih, redovito i ispravno informirati, poticati na suradnju s drugima, te ih poticati na promociju rada vijeća učenika i povećanje njegove vidljivosti u školi.²

² Preveden, A., Sočo, A., Kralj, K. (2015): *Vijeća učenika -Praktični priručnik za voditelje vijeća učenika*. Mreža mladih Hrvatske, Zagreb.

3. DIJALOG MLADIH I EU

Projekt „Škola za dijalog“ dio je projekata „Dijaloga EU s mladima“ u okviru programa Erasmus+ te kao takav promiče aktivno sudjelovanje mladih u demokratskom životu i potiče raspravu o pitanjima usmjerenima na teme i prioritete utvrđene u Strategiji EU za mlađe, koristeći strukturirani dijalog kao metodu uključivanja mladih u procese donošenja odluka i dijalog s donositeljima odluka. Otuda poveznica projekta „Škola za dijalog“ sa samim procesom „Dijaloga EU s mladima“.

Stoga, jedan od ciljeva projekta „Škola za dijalog“ koji se odnosio na upoznavanje srednjoškolaca i njihovih profesora s procesom strukturiranog dijaloga te njihovo motiviranje na uključivanje u isti, idealna je podloga za razumijevanje važnosti dijaloga mladih i donositelja odluka i njegovu implementaciju na lokalnoj razini.

Europska unija od 2009. provodi konzultacije u okviru kojih mladi, na svojoj lokalnoj razini, imaju priliku iznijeti svoja mišljenja i prijedloge te na taj način utjecati i oblikovati europsku politiku koja ih se izravno tiče. Taj se proces do 2019. godine zvao strukturirani dijalog s mladima, a sada je poznat kao Dijalog Europske unije s mladima. U Hrvatskoj se ovaj proces nastoji približiti mladima pod sloganom „EU pita“.

Kroz Dijalog, tijela javne vlasti, uključujući institucije Europske unije, savjetuju se s mladim ljudima o određenim temama koje su od velike važnosti za populaciju mladih diljem Europe.

Cilj je osigurati da preporuke i mišljenja mladih ljudi nađu svoje mjesto u nacionalnim i europskim politikama za mlade kako bi se poboljšala kvaliteta njihova života i unaprijedio položaj mladih u određenom području. Do sada je provedeno šest 18-mjesečnih ciklusa strukturiranog dijaloga na teme zapošljavanja mladih, sudjelovanja mladih u demokratskom životu, društvene uključenosti mladih, osnaživanja mladih za političko sudjelovanje, životnih vještina koje su mladima potrebne za sudjelovanje u modernom europskom društvu te vizije mladih za budućnost Europe.

Ulaskom Hrvatske u Europsku uniju, strukturirani dijalog s mladima počeo se provoditi i kod nas, a za njegovu provedbu zadužena je Nacionalna radna skupina za provedbu Dijaloga EU-a s mladima. Članovi i članice Nacionalne radne skupine su predstavnici i predstavnice različitih tijela državne uprave te udruga mladih i za mlade.

Trenutno je u tijeku sedmi ciklus strukturiranog dijaloga koji je započeo u siječnju 2019. i trajat će do sredine 2020. godine, tijekom predsjedavanja Rumunjske, Finske i Hrvatske Vijećem Europske unije. Ovaj ciklus strukturiranog dijaloga, posvećen je temi Stvaranje prilika za mlade.

“Najvažniji dio Dijaloga EU s mladima je provodenje konzultacija u suradnji s mladima”

Takve konzultacije služe kao forum za promišljanje o prioritetima, provedbi i vrednovanju europskih i nacionalnih politika za mlađe. Osim konzultacija koje se provode redovito putem upitnika, na početku svakog ciklusa brojne organizacije mladih organiziraju različite aktivnosti kako bi što veći

Erasmus+

ŠKOLA ZA DIJALOG

broj mladih mogao iznijeti svoje mišljenje i preporuke na smislen i zabavan način te kako bi se omogućilo da se glas mladih čuje i da njihove ideje i preporuke budu uvažene.

Iznošenjem mišljenja, kritika i preporuka kroz proces Dijalog-a, mladi imaju u rukama moćan alat, koji im omogućuje da stvarno utječu na svoju budućnost. O problemima i potrebama mladih najbolje znaju upravo oni sami, a o njihovoj budućnosti nikako ne bi trebali odlučivati drugi umjesto ili mimo njih.³

**Uključite se u Dijalog,
sudjelujte u donošenju odluka te
učinite nešto za svoju budućnosti već danas!**

³ A. Sočo, B. Marjanović, *Strukturirani dijalog s mladima*, Mreža mladih Hrvatske, 2017.

MALI KVIZ ZNANJA

Dijalog EU-a s mladima je?

- a) Participativan proces u kojem mladi i donositelji odluka kontinuirano surađuju i zajedno oblikuju preporuke za poboljšanje položaja mladih u Europi.
- b) Alat koji osigurava da politike za mlade odražavaju prava i potrebe mladih diljem Europe.
- c) Prostor u kojem mladi aktivno pridonose razvoju politika za mlade na europskoj i nacionalnoj razini.
- d) Sve to i još puno više.

Pogađate?

Svi su odgovori točni, a pod "d" najtočniji. ☺

4. PROJEKTNI TIJEK I METODOLOGIJA RADA “ŠKOLE ZA DIJALOG”

Projekt Škola za dijalog, kojeg je provodio PRONI Centar za socijalno podučavanje **od 1. kolovoza 2019. do 31. ožujka 2020. godine** na području Osječko-baranjske županije, u suradnji s 6 srednjih škola (**Graditeljsko-geodetska škola Osijek, III. gimnazija Osijek, Tehnička škola i prirodoslovna gimnazija Ruđera Boškovića Osijek, Gimnazija Beli Manastir, Srednja škola Isidora Kršnjavoga Našice i Srednja škola Valpovo**) imao je za cilj osnažiti srednjoškolsku zajednicu za provođenje dijaloga između mlađih (učenika) i donositelja odluka (predstavnika škola, stručnih djelatnika i djelatnika u nastavi) za donošenje odluka relevantnih za život mlađih.

Pored toga specifičan cilj mu je bio osvijestiti srednjoškolsku zajednicu OBŽ o važnosti funkcioniranja vijeća učenika i potaknuti ju na aktivnije uključivanje u rad vijeća. Navedeni ciljevi projekta ostvareni su kroz sljedeće aktivnosti:

- **Istraživanje** na temu razine participacije učenika u školi te funkcioniranja vijeća učenika u srednjim školama na području **Osječko-baranjske županije**;
- **Radionice „Vijećaonice“** (njih 6) s mlađima i donositeljima odluka i to u svakoj suradničkoj školi zasebno,

kako bi se propitala mišljenja mlađih i donositelja odluka o funkciji vijeća učenika u njihovoj školi te mogućnostima za poboljšanje rada vijeća;

- **Završna aktivnost “Velika Vijećaonica”** na kojima su se okupili mlađi i djelatnici iz svih 6 uključenih škola kako bi zajednički donijeli preporuke za poboljšanje rada vijeća učenika.

Na svakoj radionici sudjelovali su **mladi**, srednjoškolci u dobi od 15 do 19 godina te **donositelji odluka**, osobe koje u svom svakodnevnom djelokrugu rada sudjeluju u informiranju mlađih i donošenju odluka u školama. Ukupno je na radionicama sudjelovalo 200 mlađih i 37 donositelja odluka. Radionice su se sastojale od uvodnog edukativnog dijela (opće informacije o Dijaligu EU s mlađima, vijeću učenika i njegovu funkcioniranju) te dijaloga između mlađih i donositelja odluka kroz strukturiranu i moderiranu raspravu.

Sve navedene aktivnosti bile su podloga za kreiranje ovog Vodiča za srednje škole i vijeća učenika “Ja sam za dijalog” koji sadržava osnovne informacije o funkcioniranju vijeća učenika, djelokrugu rada i mogućnostima uključivanja učenika u rad vijeća te preporuke samih učenika i djelatnika škola za poboljšanje uloge i rada vijeća učenika.

Kroz cijeli proces učenici i djelatnici srednjih škola s područja Osječko-baranjske županije dobili su osnovne informacije o **Dijaligu EU s mlađima** kao metodi za poticanje dijaloga između mlađih i donositelja odluka, a koja odražava izravnu mogućnost uključivanja mlađih u donošenje odluka važnih za njihov život, kao i o Dijaligu EU s mlađima na europskoj

Erasmus+

ŠKOLA ZA DIJALOG

razini, kako bi razumjeli da su dio globalnog procesa osnaživanja mladih za aktivno sudjelovanje u pitanjima koja se odnose na njih.

4.1. Opis tijeka i rezultati istraživanja "Koliko sudjelujem?"

Kroz izrađeni upitnik na temu "Koliko sudjelujem?" koji smo koristili kao instrument u provedbi istraživanja, a koji je sačinjen po uzoru na ranija istraživanja na ovu temu⁴ ciljali smo ispitati iskustva i doživljaj učenika srednjih škola u dobi od 15 do 19 godina s područja Osječko-baranjske županije u vezi s njihovim osobnim sudjelovanjem i sudjelovanjem njihovih vršnjaka u životu škole.

Istraživanje se provodilo tijekom rujna i listopada 2019. godine, u formi on-line i tiskanog upitnika, koje je ukupno ispunio 451 ispitanik. Pored općih podataka o spolu, razredu i školi koju pohađaju, ispitivali smo iskustva i doživljaj osobne uključenosti u život škole.

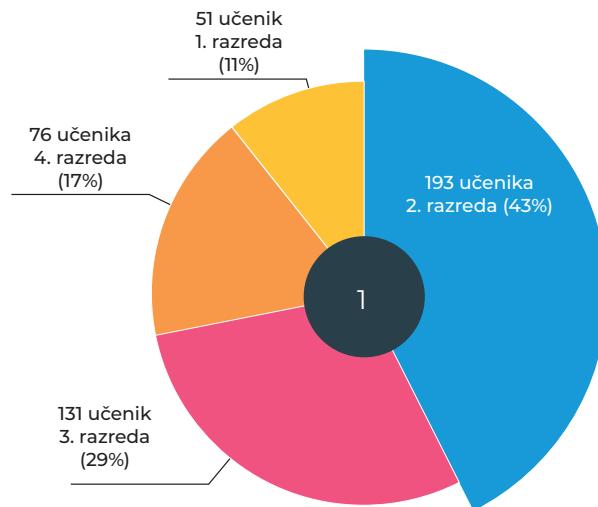
4.2. Struktura ispitanika po razredima i spolu

Najviše ispitanika, njih 106, odnosno 23,5%, bilo je iz Tehničke škole i prirodoslovne gimnazije Ruđera Boškovića. Ostale suradničke škole s odgovorima su bile ravnomjerno raspoređene.

Po razredima i spolu to je izgledalo ovako:

Najveći broj ispitanika pohađa 2. razred, njih 193 (43%), zatim 3. razred, njih 131 (29%), 4. razred 76 (17%) te najmanji broj su polaznici 1. razreda, 51 (11%).

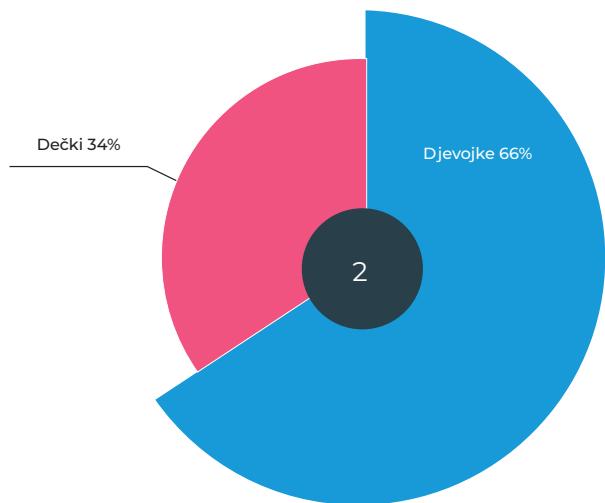
Pitanje br 1. - Razred

⁴ Jana Tomić, *Participacija učenika u srednjim školama*, Diplomski rad, Zagreb, 2016

Pokazalo se kako su djevojke imale veći odaziv na ovakvu vrstu istraživanja pa su tako od ukupnog broja učenika koji su sudjelovali, njih 300, odnosno 66% bile djevojke.

Pitanje br. 2. - Spol

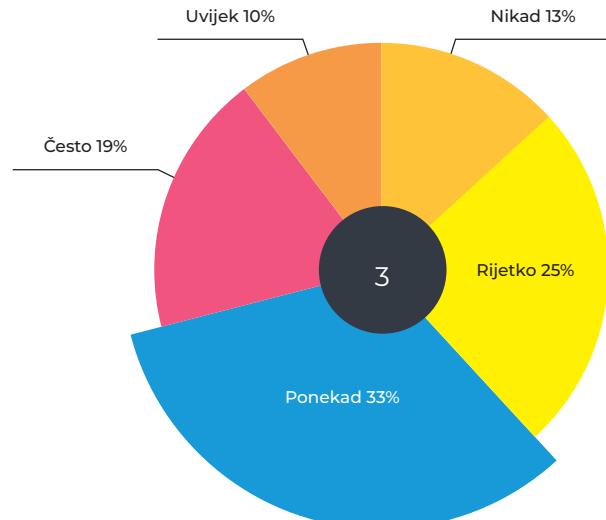

4.3. Ključni rezultati istraživanja

U pitanjima koja su se odnosila na doživljaj vlastite participacije, sudionici su trebali ocijeniti svoju uključenost u život škole i u donošenje odluka koje ih se tiču te su trebali odgo-

voriti koliko često su pitani za mišljenje – prilikom donošenja odluka oko sadržaja i/ili mesta školskih izleta/ekskurzija, prilikom predlaganja tema o kojima bi htjeli raspravljati na satu razrednog odjela, prilikom određivanje načina ispitivanja gradiva (npr. usmeni/pismeni ispit, vrijeme ispitivanja).

Pitanje br. 4. - KOLIKO ČESTO STE PITANI ZA MIŠLJENJE: Prilikom donošenja odluka oko sadržaja i/ili mesta školskih izleta/ekskurzija?

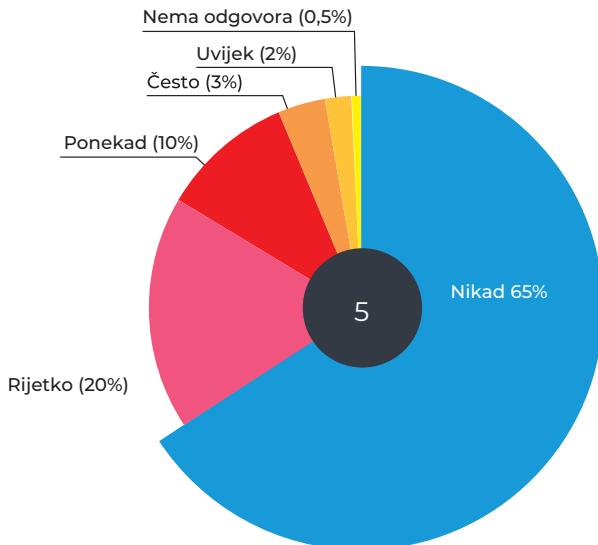
Erasmus+

ŠKOLA ZA DIJALOG

Također, učenici su pitani i koliko često imaju mogućnost – dati prijedloge i sugestije oko izmjene rasporeda sati, predlagati promjene u pravilima i kućnom redu škole, dati prijedloge za poboljšanje i sudjelovati u uređenju fizičkog prostora škole.

Pitanje br 5. - KOLIKO ČESTO SMATRAŠ DA U ŠKOLI IMAŠ MOGUĆNOST: Predlagati promjene u pravilima i Kućnom redu škole?

Slijedila su pitanja koja se odnose na postojanje, funkciranje, ulogu i sudjelovanju u radu te utjecaj vijeća učenika na donošenje odluka u školi.

U prvom pitanju „Postoji li u tvojoj školi vijeće učenika?”, 89% učenika (njih 400) odgovorilo je da u njihovoј školi postoji vijeće učenika, 5% (21 učenik) smatra da u njihovoј školi ne postoji vijeće, a 7% (njih 30) ne zna postoji li u njihovoј školi vijeće učenika.

Na pitanje „Što biste rekli da je uloga vijeća učenika?”, od ukupnog broja ispitanika (N=451), 328 ispitanika odnosno 73% su odgovorili da je uloga vijeća učenika “Sudjelovanje u donošenju odluka koje se tiču učenika”; 115 ispitanik tj. 25% njih su odgovorili da je ta uloga “Davanje mišljenja o odlukama koje se tiču učenika, bez prava glasa”, dok je njih 8 odnosno 2% reklo da je uloga vijeća učenika “nešto drugo” (ali nisu naveli što bi to bilo).

Učenici su pitani i „Jesu li ikada sudjelovali u radu vijeća učenika?”, gdje je najveći broj njih- 283, odnosno 63% reklo da „Nikad nisu bili/le član vijeća”, 68 ispitanika tj. 15% rekli su da su „Trenutno uključeni u rad vijeća”, zatim njih 58 ispitanika, odnosno 13% kažu kako su „Bili članovi vijeća učenika”; dok njih 41, odnosno 9% kažu kako „Nisu trenutno uključeni u rad vijeća učenika”.

Slijedilo je pitanje „Jesi li ikada sudjelova/o/la u izboru vijeća učenika?”, na koje je 189 ispitanika odnosno 42% odgovorilo da su sudjelovali u izboru za vijeće učenika, njih 259 ispitanik, odnosno 57% iznose kako nisu sudjelovali u ovakvom izboru, dok njih 3, odnosno 1% nije odgovorilo na ovo pitanje.

Htjeli smo provjeriti I što učenici misle koji su kriteriji za izbor učenika, a odgovori su bili sljedeći: Od ukupnog broja odgovora (N=451), najveći broj, njih 141 tj. 31% su rekli da se "Predsjednik/ca razreda automatski bira u vijeće učenika"; 91 ispitanik, odnosno njih 20% su rekli da je "Aktivnost učenika/ce (izvannastavne aktivnosti) vodeći kriterij za izbor u vijeće učenika", a njih 77, odnosno 17% da se "Učenik/ca se sam/a kandidira (prijava) za vijeće". Njih 49, odnosno 11% su odgovorili da je "Prijedlog nastavnika kriterij za ovaj izbor". Isti broj ispitanika je to rekao za kriterij "Školski uspjeh". Najmanji broj ispitanika, njih 32 odnosno 7% su rekli da je "Popularnost kriterij po kojemu se biraju članovi vijeće učenika". Njih 13, odnosno 3% su rekli da je to "nešto drugo" (izvan navedenih kriterija).

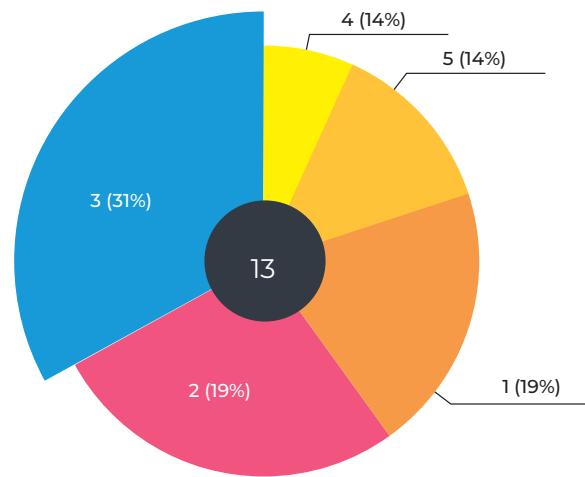
Na pitanje smatraju li sudionici da vijeće učenika ima utjecaj na donošenje odluka u školi, većina sudionika odgovara s „NE“ (36,6%) i „NE ZNAM“ (39,1%), dok samo 24,3% smatra da „Vijeće učenika utječe na donošenje odluka u školi“.

Na otvoreno pitanje "Na koje odluke u tvojoj školi vijeće učenika ima utjecaj?" njih 11% nije odgovorilo na ovo pitanje, a najveći broj, njih 41% su rekli da "ne znaju koje su to odluke"; 22% učenika je reklo da "vijeće učenika nema utjecaja ni na kakve odluke u školi", dok se odgovori onih koji su naveli koje bi to odluke bile mogu svesti na sljedeće: 10% je reklo da su to "odluke koje se tiču nastave učenika" te 16% njih kaže da su to "odluke koje se tiču izvannastavnih aktivnosti (izleti, ekskurzije, druge izvannastavne aktivnosti)".

Posljednjim pitanjem na temu vijeća učenika, učenici su pozvani ocijeniti koliko im je osobno važno postojanje i rad vijeća učenika, ocjenom od 1 do 5 (s tim da je na ponuđenoj

skali, 1 značilo "NIJE MI VAŽNO" dok je 5 "JAKO MI JE VAŽNO"). Najveći broj, njih 140, odnosno 31% dali su ocjenu 3; 90 ispitanika, odnosno 19% dalo je ocjenu 2; zatim njih 89 ispitanika, odnosno 19% dali su ocjenu 1; njih 69, odnosno 15% ocijenili su svoj osjećaj važnosti postojanja vijeća učenika s 4, dok je najmanji broj ispitanika, njih 67 odnosno 14% onih, koji su rekli da im je postojanje i rad vijeća učenika jako važan, tj. dali su ocjenu 5.

Pitanje br 13. - KOLIKO JE ZA TEBE VAŽNO POSTOJANJE I RAD VIJEĆA UČENIKA? (Na skali od 1 do 5 – 1 je NIJE MI VAŽNO, a 5 je JAKO MI JE VAŽNO)

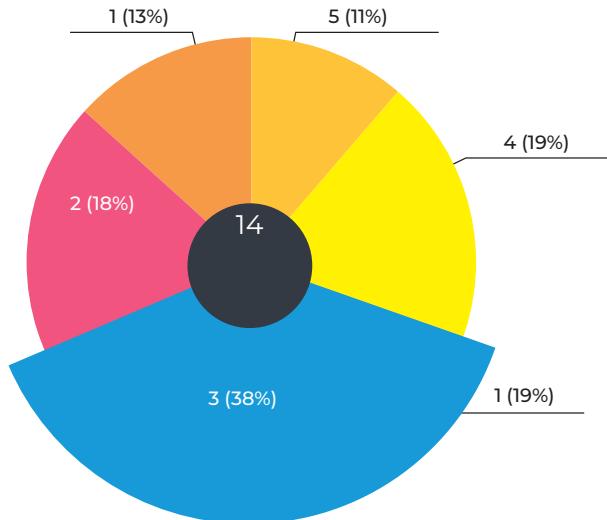
Erasmus+

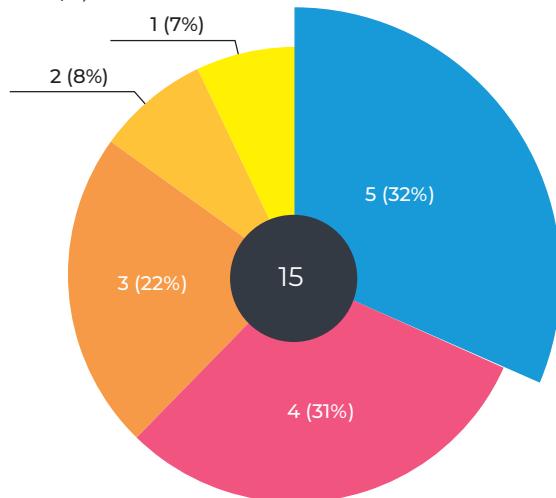
ŠKOLA ZA DIJALOG

Na samom kraju upitnika htjeli smo ispitati i zadovoljstvo (ponuđenom skalom ocjena od 1 do 5) razinom osobnog sudjelovanja u životu škole te osobno zadovoljstvo odabirom srednje škole koju pohađaju.

Pitanje br 14. - OCIJENI ZADOVOLJSTVO SVOJIM SUDJELOVANJEM U ŽIVOTU ŠKOLE? (NA SKALI OD 1 DO 5) – 1-NIJE MI VAŽNO, 5 – JAKO MI JE VAŽNO)

Pitanje br 15. - KOLIKO SI ZADOVOLJAN/A SVOJIM IZBOROM ŠKOLE KOJU POHAĐAŠ? (NA SKALI OD 1 DO 5) – 1 ZNAČI NISAM ZADOVOLJAN/A 5 – JAKO SAM ZADOVOLJAN/A)

“Demokracija nije cilj, ona je put, ona nije postignuće, već proces... Kad to shvatimo i počnemo živjeti demokraciju, tek tada ćemo imati demokraciju.”

(Mary Parker Follet (1918),
The New State, str. 58)

4.4. Zaključak istraživanja

Provedenim istraživanjem htjeli smo ispitati doživljaj učenika suradničkih srednjih škola, na temu njihovih participativnih mogućnosti u školi. Njihovi odgovori su nam bili osnova za kreiranje rasprava sa svakom pojedinom školom, dijaloga između mlađih i donositelja odluka – učenika s predstavnicima škola. Svakako možemo izdvojiti najzanimljivije rezultate, a tiču se doživljaja vlastite participacije.

Sva tri područja - školskih izleti/ekskurzije, izbor teme za sat razrednog odjela i ispitivanja gradiva – su, pokazalo se, područja u kojima bi učenici mogli više participirati, utječući na odlučivanje o npr. usmenim/pismenim ispitima, vremenu ispitivanja. Njih više od 50% iskazalo je da ih se "ne pita nikada", odnosno "ponekad" ili " rijetko".

Također i u područjima koja direktno i najvidljivije, svakodnevno utječu na život učenika u školi, njih čak 65% (donošenje pravilnika o kućnom redu), 47% (donošenje odluka o uređenju škole) te njih 39% (sudjelovanje u uređenju škole) reklo je da ih se ne pita "nikada".

Zanimljivo je da manje od 10% učenika, participiranje u ovim područjima doživljava kao nešto gdje "uvijek" mogu imati utjecaj.

Iznenađuje rezultat, da 51 učenik (12%) ne znaju, odnosno misle da u njihovoј školi "uopće ne postoji vijeće učenika". S obzirom i na ovaj prethodni broj, nije nas iznenadilo da je samo 25% učenika točno odgovorilo da je njegova uloga *Davanje mišljenja o odluka koje se tiču učenika, bez prava glasa.*

Htjeli smo provjeriti i strukturu ispitanika s obzirom na članstvo u vijeću učenika (trenutno, odnosno ranije) te smo dobili rezultat koji je pokazao da je u istraživanju sudjelovalo, odnosno dalo ove odgovore i rezultate, samo 24% učenika koji su bili, ili jesu trenutno, u članstvu vijeća učenike. Iz te činjenice je proizašao i rezultat da 58% učenika (iako se pokazalo da velika većina sudjeluje u izboru predsjednika razreda, koji je ujedno i član vijeća učenika) misli da nisu nikad sudjelovali u izborima za ovo tijelo.

Vrlo su zanimljivi rezultati (kasnije često potvrđivani u raspravama) koji su pokazali na koji način, odnosno po kojim kriterijima, učenici ulaze u vijeće učenika. Manje od 1/3 njih misli da su predsjednici razreda u isto vrijeme i članovi vijeća učenika. Podjednako su zastupljeni odgovori da se učenik sam kandidira i da je aktivnost učenika (osim na nastavi) kriterij za izbor (oko 20% njih misli tako).

Odmah iza ovih rezultata jesu i odgovori "prijedlog nastavnika", "školski uspjeh" i "popularnost učenika" (oko 10% učenika po odgovoru). U raspravama s učenicima i donositeljima, još češće smo mogli čuti da su ova tri kriterija vrlo često uzeta u obzir kod izbora predsjednika/člana vijeća učenika. No, kako su i sami učenici zaključili, posebice što se tiče ovih zadnjih kriterija, jedino je aktivnost (proaktivnost) učenika jamstvo da će osoba koja će biti izabrana na pravi način moći zagovarati prava razrednih kolega koje zastupa.

Nadalje, zabrinjava da samo 43% učenika misli da vijeće učenika ima utjecaj na donošenje odluka u školi, kao vrlo mali broj onih koji su uopće odgovorili (njih 26%) na pitanje koje su to odluke (a sami su mogli ponuditi odgovor). Podjednak

Erasmus+

ŠKOLA ZA DIJALOG

broj odgovora (nešto više od 10%) se odnosio na odluke koje se tiču nastave učenika (komunikacija učenici – nastavnici, ispit) te na odluke koje se tiču izvannastavnih aktivnosti (izleti, ekskurzije, druge izvannastavne aktivnosti). Najveći broj učenika (41%) je rekao da ne zna koje su to odluke. Što se tiče ocjene njihove osobne važnosti postojanja vijeća učenika, očekivano najveći broj učenika je dao ocjenu 3. A manji, odnosno najmanji broj ocjena 4 i 5 (ukupno 29% učenika) govori da učenicima i nije baš važno postojanje tijela koje je jedini formalni, zakonski uređen oblik učeničke participacije.

Na samom kraju upitnika učenike smo pitali da procijene zadovoljstvo svojim sudjelovanjem u životu škole. I ovdje je najveći broj ispitanika dao prosječnu ocjenu 3, no nije baš zadovoljavajuće da njih samo 11% da ocjenu 5, odnosno 19% njih ocjenu 4.

Ovakvi rezultati pozivaju sve na angažiraniji rad s učenicima, kako bi razina njihovog zadovoljstva sudjelovanjem u životu škole bila veća.

Razna ranija istraživanje na temu učeničke participacije, pokazuju da učenici više participiraju u svojim školama, što su više zadovoljni izborom škole koju pohađaju.

Stoga smo ih posljednjim pitanjem pitali upravo to "Koliko su zadovoljni svojim izborom škole koju pohađaju?"

Lijepo je što možemo na samom kraju vrlo optimistično i pozitivno zaključiti da je ipak najveći broj ispitanika – njih 143 (32% ispitanika) odgovorilo da su jako zadovoljni izborom škole koju pohađaju, a najmanji broj, njih 32 (odnosno 7% ispitanih) nisu zadovoljni svojim izborom.

5. OBLICI SUDJELOVANJA U ŠKOLI

U današnjem obrazovnom sustavu, kada se učenička podeljivanja, u zakonodavnom okviru, praktički pretpostavlja, svjesni smo da je slušati glas učenika, neizbjegno. Važnije je pitanje, kako omogućiti da i u praksi zaživi ideja o velikoj važnosti sudjelovanja učenika u odlučivanju u pojedinim segmentima obrazovanja (nastavni proces, izvannastavne aktivnosti).

No, idemo prvo vidjeti koji su to najvažniji procesi u kojima učenici imaju mogućnost iskazivanja i zagovaranja svojih interesa pred donositeljima odluka u školi, odnosno gdje je moguć prostor njihovog utjecanja na donošenje odluka.

5.1. Sat razrednog odjela

Jedan od načina sudjelovanja i prilike za utjecanje na donošenje odluka je i osiguravanje prostora i vremena za dijalog i rasprave unutar razreda o pitanjima vezanim za školski život i iskustvo obrazovanja.

Upravo najbolji prostor i vrijeme za to je **sat razrednog odjela**.

Prema postojećim propisima, Sat razrednog odjela je jedan obvezan sat tjedno, koji izvodi razrednik. Razrednik je obvezan pripremiti godišnji izvedbeni plan i program rada razrednika, no ima veliku mogućnost izbora o tome koje će odgojno-socijalizirajuće sadržaje implementirati u taj sat i kakve će metodičke scenarije prakticirati. Dodatno, u praksi

je čest slučaj provođenje sata razrednika mimo donesenog plana, pa se zbog različitih razloga, opravdanih i neopravdanih, ovaj sat koristi u druge svrhe (od različitih neformalnih načina provođenja slobodnog vremena do nadoknade drugih nastavnih sati).

Istovremeno, studenti na učiteljskim fakultetima sustavno se ne osposobljavaju za taj oblik pedagoške i stručno složene učiteljske zadaće. „Odgovorna uloga sata razrednog odjela primarna je i neupitna. Spoznaje i iskustva koja učenici stječu na satima razrednog odjela, nesumnjivo su upravo ono s čime će se učenici susretati u stvarnom životu – od spoznaje sebe i drugih, preko razvoja komunikacije, osposobljavanja za rješavanje problema i sukoba, socijalizacije itd.“⁵

5.2. Izvannastavne i izvanškolske aktivnosti

U našem odgojno-obrazovnom sustavu ustaljena je praksa organiziranja različitih slobodnih, izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti, kojima se nadopunjuje i podiže razina kvalitete odgojno-obrazovnog rada, a koja treba biti u skladu s mogućnostima te istovremeno odgovarajuća interesima učenika i planiranim ishodima učenja.

Današnja škola je i socijalna zajednica, mjesto učenja ali i susreta učenika pa se kroz ovu ulogu škole, osim obrazovanja nude i različite mogućnosti izvan redovne nastave. Izvannastavne i izvanškolske aktivnosti važne su za pravilno iskorištanje učenikova slobodnog vremena radi zadovoljavanja uče-

⁵ Rađenović i Smiljanić, *Vodič za razrednike početnike u osnovnoj školi*, 2004.

ničkih potreba i interesa te sveukupnoga poboljšanja kvalitete života. Osim uloge pružanja dodatnih odgojnih i obrazovnih mogućnosti učenicima, sve više je uloga ovih aktivnosti da se što više učenika uključi u različite organizacijske oblike u kojima će pronaći smisao, zadovoljstvo i shvatiti vlastite potrebe. Pored toga da trebaju kvalitetno ispuniti slobodno vrijeme učenika, moraju biti i izabrane od samog učenika.⁶

Dodali bismo kako učenici, pored slobode biranja i sudjelovanja, trebaju imati i slobodu predlaganja, ustroja i organizacije ovih aktivnosti. Upravo je to velika platforma za učeničko sudjelovanje u donošenju odluka koje ih se tiču.

Poželjno ih je organizirati sukladno željama učenika, stoga su i oblici rada u njima opušteniji te su učenici aktivniji, nego što su u redovitoj nastavi.

Izvannastavne aktivnosti su različiti organizacijski oblici okupljanja učenika u slobodno vannastavno vrijeme u školama, koji imaju pretežno kulturno-umjetničko, sportsko, tehničko, rekreacijsko i znanstveno (obrazovno) obilježje što ovisi od kadrovskih i materijalnih mogućnosti škole. Izvanškolske aktivnosti čine različiti organizacijski i programski oblici okupljanja učenika u društвima, klubovima i drugim institucijama izvan škole, a sudjelovanjem u tim aktivnostima omogućuje se ostvarivanje pozitivnog pomaka u razvoju vlastitih osobina.⁷

Vannastavne aktivnosti kao dio vannastavnog kurikuluma škole, treba planirati prema unaprijed utvrđenim principima, važnim za postizanje željenih ishoda.

Ukratko, školski kurikulum je proces planiranja, provođenja i evoluiranja podučavanja i učenja učenika koje izvodi škola, polazeći od potreba i interesa učenika i lokalne zajednice, nacionalnog kurikuluma i resursa škole (ljudskih, finansijskih, materijalnih).

S obzirom na činjenicu da se danas u odlučivanju o školskom kurikulumu sve više uključuju vanjski, izvanškolski sudionici, koristi se i sintagma school focused curriculum, kojom se zagovara da i različiti akteri, odnosno korisnici obrazovanja izvan škole, mogu sudjelovati u donošenju odluka u interesu škole i potreba učenika.⁸

Postoji više razloga zbog kojih se pozornost posvećuje kontinuiranom razvoju školskog kurikuluma. To je prije svega potreba škola da bolje odgovaraju na obrazovne potrebe i interes svojih učenika i okoline.

Budući da školski kurikulum izražava obrazovne interese učenika i sredine u kojoj se škola nalazi, školski kurikulum izražava profil škole te je on specifičan za školu za koju je izrađen.

6 Šiljković, Rajić, Bertić, *Izvannastavne i izvanškolske aktivnosti*, Odgojne znanosti (vol. 9, br. 2, str. 113–145), Učiteljski fakultet, Zagreb 2007.

7 Šiljković, Rajić, Bertić, *Izvannastavne i izvanškolske aktivnosti*, Odgojne znanosti (vol. 9, br. 2, str. 113–145), Učiteljski fakultet, Zagreb 2007.

8 B. Baranović, *Školski kurikulum, teorijski i praktični aspekti*, Institut za društvena istraživanja, Zagreb, 2015.

Potrebno je uvijek imati na umu da ono što se ne može postići kroz formalno obrazovanje, možemo i trebamo nadopuniti kroz rad i djelovanje organizacija civilnog društvo, koje u svom radu imaju više mogućnosti i slobode koristiti participativne metode rada poput rada u parovima i grupama, igara uloga, rasprava, debata, različitih drugih metoda iskustvenog učenja, metoda razgovora i izvođenja eksperimenta.

Upravo zbog toga izvanškolske aktivnosti izvrstan su model uključivanja različitih sadržaja, koje nude organizacije civilnog društva, u obrazovni sustav.

5.3. Projekti i programi u školama

Proces odgoja i obrazovanja danas, pored stjecanja propisanih znanja, obuhvaća i učenje korištenjem metoda i alata koje omogućavaju učenicima da budu inovativni, kreativni, znaju rješavati probleme (osobne, društvene, gospodarstvene) te da postanu poduzetni i društveno i građanski osnaženi kako bi u svojoj zajednici mogli kvalitetno živjeti prava, ali i građanske odgovornosti. Stoga nas raduje činjenica da se unatrag nekoliko godina dogodio nagli razvoj brojnih razvojnih projekata i programa, koji se temelje na interaktivnim metodama učenja i podučavanja, ali i projekata povezivanja škola i lokalnih zajednica.

Zadatak projektnih aktivnosti u školama je objediniti nastavne sadržaje i potaknuti interdisciplinarnost kroz različite aktivnosti koje traju dulje vrijeme te time doprinose rasterećenju učenika. Kroz njih se mogu prikupljati informacije, materijali, pratiti procesi i dolaziti do saznanja koji u konačnici unapređuju život škole i učenje mladih.

Praksa je pokazala da se kroz projektnu nastavu učenici više aktiviraju i više slobodno komuniciraju. Također se uspostavlja kvalitetniji odnos i povezanost na relacijama učenik–učenik te učenik–nastavnik, a učenici sudjelovanjem razvijaju svoje socijalne vještine, unaprjeđuju komunikaciju, toleranciju i smanjuju predrasude. Sudjelovanjem u projektnoj nastavi postiže se visoka razina motiviranosti kod učenika kao i viša razina samopoštovanja i samopouzdanja.

Ono što je najvažnije, metode putem kojih usvajaju znanja imaju dugoročne učinke, a vještine, obrasci ponašanja i navike koje na ovaj način stječu primjenjive su u njihovom svakodnevnom životu, a osnaženi mladi će ih znati koristiti.

Ove aktivnosti su prilika da školski projekt **bude iskustvo koje je rezultat želje učenika te da učenici sami biraju aktivnosti, sudjeluju u njihovom planiranju i izvođenju dok su im njihovi nastavnici najbliži suradnici.**

Kroz interaktivno i dijaloško podučavanje i učenje na radio-nicama koje su vrlo često projektne aktivnosti, poput rada učenika u manjim skupinama, učenici dobivaju priliku opuštenije progovaratati o problemima koji utječu na njihovo život u školi kao i samo učenje.

5.4. Učeničke organizacije u školi i izvan nje

U školama u RH djeluju i različite organizacija kojima je cilj ostvarivati i štititi interes učenika u obrazovnom procesu, olakšati pristup određenim pravima i uslugama.

Takve organizacije u okviru školskog sustava velikim dijelom su inicirane i osnovane od strane učenika, usmjerene na nji-

hovu dobrobit. Također vrlo često ih vode sami učenici dok je struktura, odnosno vodstvo jasno postavljeno i otvoreno su za članstvo svim učenicima.

U školama postoje različiti oblici učeničkih organizacija. Ovdje ćemo istaknuti dva primjera, volonterske klubove i učeničke zadruge.

Škola, kao ključni nositelj odgoja i obrazovanja, treba pripremati učenike za suživot s drugima u zajednici te razvijati i poticati kvalitetan sustav vrijednosti i odgovornosti u zajednici. Stoga volonterski angažman učenika može biti od velike važnosti za razvoj zajednice. Škole danas preuzimaju sve aktivniju ulogu u poticanju i razvoju volonterskih programa, tako sve više volonterski program u školama poprima oblik školskog volonterskog kluba u kojem učenici sudjeluju kao volonteri, a koordinira ih koordinator volontera.

U praksi postoje brojni primjeri volontiranja učenika; humanitarne akcije u školi i zajednici, vršnjačka podršku u učenju, posjeti djeci u bolnicama, posjeti domovima za starije osobe, akcije zaštite okoliša, briga o životinjama...

Kod donošenja plana i programa rada volonterskog kluba iznimno je važan učenički doprinos, te je ovo proces gdje učenici (u dijalogu sa školom) imaju veliki prostor za donošenje odluka, a koje se tiču izbora volonterskih aktivnosti; koje vrste aktivnosti, koji je cilj aktivnosti, tko su nositelji aktivnosti, koja je ciljna skupina, raspored i vrijeme trajanja aktivnosti, potrebna materijalna sredstva, očekivani rezultati i dr.

Još jedan primjer organizacije učenika je i učenička zadruga. Formalno je registrirana, ima pravnu osobnost, ima određe-

na novčana sredstva kojima učenici mogu raspolagati, surađuju i umrežavaju se s drugim sličnim organizacijama na lokalnoj razini i šire, vrše odabranu djelatnost za koju samostalno i/ili uz pomoć svojih nastavnika i nastavnika praktične nastave te roditelja, osmišljavaju i provode plan i program rada. Za potrebe funkciranja iste vrše upravljačke funkcije, bave se promocijskim aktivnostima te distribucijom i plasmanom proizvoda koje u svojoj ponudi imaju. Učeničke zadruge rijedak su primjer cijelokupnog uključivanja mladih u funkciranje jedne organizacije kao jedan potpuni ciklus kroz koji mladi imaju brojne mogućnosti, a kojima, uz odgovorno usmjeravanje starijih, mladi postižu sjajne rezultate u promišljanju, djełovanju, reflektiranju te svim drugim važnim procesima za osobni, ali i profesionalni te društveni razvoj.

Dakle, ovi oblici učeničkih organizacija, koji svojim djelovanjem kroz mogućnost da učenici sami kreiraju i donose odluke te ih sprovode u djela važan su čimbenik učeničkog participiranja u školama i kao takvi mogu biti i važan partner u kreiranju politika za mlade (posebice onih obrazovnih).

U kontekstu učeničkih organizacija treba svakako istaknuti i primjere udruga učenika, udruga srednjoškolaca, inicijative mladih i dr. oblike udruživanja mladih, koje se bave pitanjima i učenika, zagovaraju inovativne, učinkovite i korisne promjene za mlade te otvaraju brojna pitanja o mogućnostima razvoja obrazovanja mladih te pitanja vezana uz aktivno sudjelovanje mladih u društvu. Poput učeničkih zadruga, ove organizacije mladih potiču mlade na preuzimanje različitih uloga i funkcija unutar tih organizacija te na taj način osna-

žuju mlade za primjenu različitih vještina, za veće sudjelovanje u društvu te utjecanje na donošenje odluka i zaštitu svojih prava i sloboda, kao i za argumentirano zagovaranje potreba i interesa mlađih.

Pored navedenih učeničkih organizacija postoji još jedan tip organiziranja učenika, koji formalno ima najveću mogućnost utjecanja, savjetodavnog, na donošenje odluka koje se tiču samih učenika, a to su različite vrste učeničkih parlamenta, odbora učenika, procesa vrijednovanja i poboljšanja rada škole te u konačnici kao najvažniji oblik sudjelovanja učenika u odlučivanju, vijeća učenika.

Vijeća učenika u Republici Hrvatskoj regulirana su Zakonom o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi i kao takva za škole su i pravno obvezujuća.

„Ako želiš izgraditi brod, ne viči na ljudе da dovlače drva, ne raspoređuj poslove i ne požuruj ih. Umjesto toga, nauči ih kako da žude za nepreglednim i beskrajnim morskim prostranstvima“

Antoine De Saint-Exupéry

5.5. Vijeće učenika i učenička participacija u Republici Hrvatskoj

U Republici Hrvatskoj djeluje veliki broj vijeća učenika (Školska vijeća učenika pri osnovnim i srednjim školama te Županijska vijeća učenika pri županijama) objedinjenih krovnim

tijelom naziva Nacionalno vijeće učenika Republike Hrvatske (u dalnjem tekstu: NVURH).

NVURH djeluje kao predstavničko tijelo svih učenika s područja Republike Hrvatske i savjetodavno je tijelo Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa od 2005. godine. Vijeće se sastoji od 21 člana, odnosno po jednoga predstavnika učenika iz svake županije. O radu vijeća učenika u pojedinačnim školama pa tako i o radu Nacionalnog vijeća učenika za sada nema posebnih pisanih (i digitalnih) tragova. Informacije koje se mogu dobiti na pojedinim mrežnim stranicama uglavnom sadrže formalne podatke.

Očito je kako su dobre prakse učeničke participacije u školi nedovoljno opisane u literaturi, što velikim dijelom umanjuje i priliku za promocijom i daljnjom implementacijom prokušanih modela rada.⁹

Odlučivanje o pravima i obvezama učenika vrlo je širok pojam i može ga se različito shvatiti. Većina odluka koje se donose u školi (od uređenja prostorija škole do odabira mjesta školskih izleta) izravno se ili manje izravno odnose na položaj i prava učenika.¹⁰

Vijeće učenika ima veliki potencijal biti poveznica između odraslih i učenika u školi te omogućiti da se glas učenika zbilja čuje. Ono što je potrebno da bi se taj potencijal iskoristio je jasnije definirati njegov djelokrug rada u statutu škole te donijeti detaljnije pravilnike i druge akte (npr. poslovnik

⁹ Sandra Car, Ivana Jeđud Borić, *Participacija djece u školi*, 2016.

¹⁰ A. Sočo, B. Marjanović, *Strukturirani dijalog s mladima*, Mreža mlađih Hrvatske, Zagreb 2017.

o radu vijeća učenika) u kojima bi bilo jasno opisano kako funkcioniše vijeće. Nakon tog prvog koraka, potrebno je imenovati i educirati voditelja vijeća učenika koji treba biti dobar mentor članovima vijeća, osnaživati ih, informirati, poticati na suradnju s drugim učenicima i lokalnim zajednicama, poticati ih na povećanje vidljivosti rada vijeća u školi (Preveden, Sočo i Kralj, 2015).

5.6. Primjeri sudjelovanja učenika u životu škole u različitim državama

- U kurikulumu švedskih viših srednjih škola navodi se: „učenici bi trebali biti u mogućnosti utjecati na svoje obrazovanje. Trebalo bi ih kontinuirano poticati na aktivno sudjelovanje u radu na dalnjem razvoju obrazovanja te ih informirati o pitanjima koja ih se tiču. Učenici bi trebali uvijek imati priliku preuzeti inicijativu kada je riječ pitanjima koja je potrebno rješiti u okviru njihova utjecaja na obrazovanje.“¹¹
- U Engleskoj učenici mogu slati komentare izravno Nacionalnom inspektoratu (OFSTED).
- U Portugalu učenici sudjeluju u radu glavnoga školskog vijeća odgovornog za utvrđivanje smjernica za upravljanje školom te za njezino vrednovanje. Svaki razred bira dva predstavnika.
- U Francuskoj učenici viših srednjih škola biraju predstavnike učeničkog vijeća, koje bira predstavnike regionalnih i državnih učeničkih vijeća.
- U Španjolskoj učenici vode postupak dogovaranja kućnog reda škole, zahvaljujući čemu se primjenjuje zajednički pristup sprječavanju i suzbijanju bilo kakvog oblika nasilja u školi.¹²

¹¹ Švedski državni zavod za školstvo, *Curriculum For The Upper Secondary School, Skolverket* (str.11), Stockholm, 2013.

¹² Europska komisija, *Evaluation of legislation, policy and practice of child participation in the EU*, Sažetak istraživanja pripremio ECORYS, Ured za publikacije Europske unije, Luxembourg, 2015.

6. VIJEĆE UČENIKA

Zašto vijeće učenika?

Mogli smo vidjeti da postoje različiti oblici i modeli sudjelovanja učenika u životu škole od kojih tek neki pokazuju stvarno uključivanje učenika u donošenje odluka.

Theoretski postoje različite razine uključivanja mladih (učenika) u procesu donošenja odluka, od **nesudjelovanja mladih** (donošenje odluka koje utječu na mlađe/učenike bez njihovog uključivanja) preko **informiranja** (dostavljanje informacija mlađima/učenicima o odlukama koje su donesene) do **potpunog uključivanja mladih**, učenika u donošenje odluka u svim fazama procesa.

Odgojno-obrazovni sustav je kroz povijest uglavnom funkcioniрао na razini nesudjelovanja učenika u donošenju odluka ili na razini informiranja.

A da bi se odluke uspješno provele i u potpunosti odgovorile na potrebe svih kojih se tiču, one ovise o uključivanju u proces svih zainteresiranih strana (nastavnika, učenika te roditelja).

Iz toga proizlazi da jednostrano donošenje odluka ne samo da nije demokratski, nego je i prepostavka da se te odluke neće uspješno provoditi.

Uključivanje svih zainteresiranih strana u donošenje odluka (kao i njihovu provedbu) unutar škola kao preduvjet demokracije, zakonodavac je prepoznao kroz **Zakon o odgoji i**

obrazovanju u osnovnim i srednjim školama¹³ te propisao odredbe osnivanja i vijeća roditelja i vijeća učenika. U većini nacionalnih kurikuluma naći će se odlomke o pravu učenika da sudjeluju u demokratskim procesima svojih škola, na primjer, kroz učenička vijeća. Međutim, bez obzira na ono što stoji u propisima, nema veće učeničke demokracije ako ju ne podržavaju najviše upravljačke strukture škole, posebice ravnatelj ili ravnateljica.

Jedan primjer demokratskoga upravljanja dolazi iz švedskog grada Södertäljea, u kojem sve više srednje škole imaju mješani školski odbor u kojem učenici čine većinu. Školski odbor odlučuje, na primjer, o proračunu ili barem o nekim njegovim dijelovima; imenovanju novih članova; trajanju školske godine i praznicima; dokumentima kojima se utvrđuje politika škole; definiciji misije škole. U tim školama ravnatelji imaju malo drugačiju ulogu i funkcioniraju kao izvršni direktori i pregovarači, koji zaista moraju primjenjivati demokratske metode upravljanja!¹⁴

¹³ Vlada Republike Hrvatske, *Zakon o odgoji i obrazovanju u osnovnim i srednjim školama, pročišćeni tekst zakona od 01.01.2020.*, Zagreb 2020.

¹⁴ E. Bäckman, B. Trafford, *Demokratsko upravljanje školama*, Izdavaštvo Vijeća Europe, 2007.

Vijeće učenika od zakonskog prava do praktičnog ostvarenja

Konvencija o pravima djeteta, jamči pravo da se mišljenje djece i mlađih uzme u obzir i da oni, sukladno svojoj dobi, budu partneri odraslima prilikom donošenja odluka. Slijedom toga, promatramo ih kao aktivna bića, sposobna, kompetentna i odgovorna, koja mogu biti uključena i u vlastiti odgoj i preuzeti odgovornost za vlastito ponašanje. No, unatoč tome, glas djece i mlađih i dalje nema jednaku važnost i težinu kao glas odraslih.

Škola bi trebala biti mjesto gdje se demokracija istovremeno uči i u praksi živi. Učenici bi u školi trebali biti sposobljeni oblikovati vlastita argumentirana stajališta i interpretacije te otvoreno i konstruktivno raspravljati i uvažavati različita mišljenja i percepcije problema u društvu. U konačnici, oni, koristeći stečena znanja i vještine, ostvaruju osobne potencijale te se odgovorno uključuju u društvene procese, u kojima imaju pravo i obvezu zastupati svoja prava i interesu, te uključujući se u procese donošenja odluka u području obrazovanja.

U školi, učenici to pravo najčešće ostvaruju (ili bi trebali) kroz vijeće učenika.

Zakonom o odgoju i obrazovanju u osnovnim i srednjim školama, propisano je da vijeće učenika čine predstavnici učenika svakog razrednog odjela, a način izbora i djelokrug rada vijeća učenika utvrđuje se statutom škole. Zakonom je također utvrđeno da predstavnik vijeća učenika sudjeluje u radu

tijela škole kada se odlučuje o pravima i obvezama učenika, no njegov rad je savjetodavan, bez prava odlučivanja.

Ovakva formulacija članka 71, navedenog Zakona, vrlo je neodređena i otvara vrata brojnim nedoumicama i tumačenjima u praksi. To je osobito izraženo u tumačenju odredbe koja se tiče djelokruga rada vijeća učenika, gdje se uočava velika raznolikost prakse. U nekim školama djelovanje vijeća učenika počinje i završava s povremenim ceremonijalnim sastancima, dok drugdje članovi vijeća sudjeluju u projektima, odlučujući o dijelovima školskog kurikuluma ili daju mišljenje o izricanju disciplinskih mjera.

Iako ne postoji sustavno praćenje provedbe ove zakonske odredbe, praksa ukazuje na razlike u njezinoj provedbi koje se kreću od potpunog zanemarivanja sudjelovanja učenika u radu školskih tijela, preko provedbe na način da predstavnik svakog razrednog odjela dobije informacije sa sjednica razrednih ili nastavničkog vijeća ili pak u njima sudjeluje.

Nedorečenost zakonske odredbe o vijećima učenika, pokazala se uglavnom kao nepovoljan čimbenik za razvoj i rad vijeća učenika.

S druge pak strane, takva zakonodavna otvorenost daje školi određenu autonomiju u stvaranju pozitivnog okruženja za razvoj funkcionalnih vijeća učenika kroz svoje interne akte. Kroz školski statut i pravilnik o vijeću učenika, škole mogu predvidjeti smislenu ulogu vijeća učenika i time povećati stupanj uključenosti učenika u procese donošenja odluka.

Vidljivo je da se radi o nedovoljno definiranim odredbama koje su podložne različitim shvaćanjima i objašnjavanjima, raznolikostima funkcioniranja, iako Vijeće učenika ima veliki potencijal biti poveznica između odraslih i učenika u školi te omogućiti da se glas učenika zbilja čuje.

Ključan preduvjet za uključivanje u rad vijeća učenika je razumijevanje njegove uloge i svrhovitost djelovanja. Često se u praksi pokazuje da su vijeća učenika prazne forme koje postoje samo kako bi se zadovoljio zakon, a učenici ne znaju čemu vijeće služi i nije im jasna njegova uloga. Ako učenik vidi da se njegov rad na području zaštite i unapređenja prava i položaja učenika shvaća ozbiljno od strane drugih dionika, da ima svrhu i da donosi rezultate, postoji veća vjerojatnost da će dugoročno biti aktivno angažiran.

Zakonodavac nije predvidio tko će se od odgojno-obrazovnih radnika baviti radom vijeća učenika, pa je u praksi vidljivo da je netko od nastavnika ili stručnih suradnika, zainteresiran za ovu tematiku, preuzima brigu za vijeće učenika i pruža im podršku u njihovom djelovanju.

Zanimljiva je i činjenica da u nastavnom planu međupredmetne teme građanskoga odgoja za srednje škole pojma Vijeća učenika nalazimo samo dva puta i to u ostvarivanju 4. i 5. ciklusa, u Domeni C, Društvena zajednica odgojno obrazovnih očekivanja: goo C.4.3.i C.5.3. promiče kvalitetu života u zajednici.

Teško je zamisliti suvremenu školu, koja njeguje demokratsku kulturu, bez nekog formalnog tijela koje zastupa interese i prava učenika. Međutim, često se u praksi pokazuje da

su vijeća učenika prazne forme koje postoje samo kako bi se zadovoljila zakonska odredba, a učenici zapravo nemaju nikakvog utjecaja na donošenje odluka u školskoj zajednici. Vijeća učenika trebala bi biti ključan dionik u doноšenju politika škole, i to ne samo kad se radi o pitanjima poput organizacije školskog plesa ili biranja odredišta za ekskurziju, nego i o donošenju odluka o pitanjima koja se tiču cijelokupnog odgojno-obrazovnog procesa.

Gordana Popović, prof., pedagoginja Tehničke i prirodoslovne gimnazije Ruđera Boškovića, Osijek

Izvori:

- Konvencija o pravima deteta (1989); Ujedinjeni narodi, New York,1998;
- Preveden, A., Sočo, A., Kralj, K. (2015): Vijeća učenika - Praktični priručnik za voditelje vijeća učenika. Mreža mladih Hrvatske, Zagreb, 2015;
- Sočo, A., Priručnik za rad s vijećima učenika uz korištenje dijaloga EU s mlađima, Mreža mladih Hrvatske, Zagreb,2019;
- Tomić, J., Participacija učenika u srednjim školama, Diplomski rad , Zagreb, 2016.;
- Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, Republika Hrvatska, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Zagreb, 2015.

Erasmus+

ŠKOLA ZA DIJALOG

Uloga vijeća učenika

Postojećim zakonom se učenicima priznaje određena uloga u funkcioniranju škole na način da se njihov glas može čuti preko predstavnika izabranih za vijeće učenika. Zakon, dakle propisuje sudjelovanje, ali riječ je o konzultativnom modelu sudjelovanja, bez prava glasa te ostavlja široki prostor pojedinim odgojno-obrazovnim institucijama u odlučivanju o načinu rada vijeća učenika.

Struktura vijeća učenika i statut škole

Vezano uz osnivanje i djelovanje vijeća učenika, članak 71., Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnim i srednjim školama propisuje da vijeće učenika čine predstavnici učenika svakog razrednog odjela, a način izbora i djelokrug rada vijeća učenika utvrđuje se statutom škole.

Zakonom je također propisano da predstavnik/ica vijeća učenika sudjeluje u radu tijela škole kada se odlučuje o pravima i obvezama učenika/ica, ali bez prava odlučivanja.

O Vijeću učenika u Zakonu o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi:

Vijeće učenika

Članak 71.

- (1) U školi se osniva vijeće učenika koje čine predstavnici učenika svakog razrednog odjela.
- (2) Predstavnik vijeća učenika sudjeluje u radu tijela škole kada se odlučuje o pravima i obvezama učenika, bez prava odlučivanja.
- (3) Način izbora i djelokrug rada vijeća učenika utvrđuje se statutom škole.

Velika većina srednjih škola s područja Osječko-baranjske županije ima uređeno vijeće učenika u svojim statutima na sljedeći način (donosimo jedan primjer):

O Vijeću učenika iz Statuta škola (primjer):

12. Vijeće učenika

Članak 133.

- (1) Svi predsjednici razrednih odjela čine Vijeće učenika Škole.
- (2) Konstituirajući sjednicu Vijeća učenika saziva ravnatelj. Ravnatelj rukovodi radom konstituirajuće sjednice do izbora predsjednika vijeća učenika.
- (3) Članovi Vijeća učenika Škole između sebe biraju predsjednika Vijeća učenika škole.
- (4) Za predsjednika Vijeća učenika izabran je učenik koji je dobio najveći broj glasova nazočnih članova.
- (5) Glasovanje je javno, dizanjem ruku.

Članak 134.

Vijeće učenika:

- priprema i daje prijedloge tijelima Škole o pitanjima važnim za učenike, njihov rad i rezultate u obrazovanju
- izvješćuje pravobranitelja za djecu o problemima učenika
- predlaže osnivanje učeničkih zadruga, klubova i udruga
- predlaže mјere poboljšanja uvjeta rada u Školi
- predlaže kandidate za općinski, gradski i županijski savjet mladih,

- surađuje kod donošenja Kućnog reda
- pomaže učenicima u izvršenju školskih i izvanškolskih obveza
- skrbi o socijalnoj i zdravstvenoj zaštiti učenika
- obavlja druge poslove određene ovim statutom i drugim općim aktima.

Članak 135.

- (1) Predstavnik Vijeća učenika sudjeluje u radu školskih tijela kada se odlučuje o pravima i obvezama učenika, bez prava odlučivanja.
- (2) Školski odbor, Razredno i Nastavničko vijeće dužni su pozvati predstavnika Vijeća učenika na sjednicu na kojoj raspravljaju o pravima i obvezama učenika.

Izbori (tijela razrednog odjela) u školi

“Loši političari bivaju izabrani zahvaljujući dobrim građanima koji ne izlaze na izbore.”

George Jean Nathan, američki pisac

Početkom svake školske godine, na satu razrednog odjela, biraju se tijela razrednog odjela (predsjednik i zamjenik predsjednika razrednog odjela, blagajnik razrednog odjela). Također se bira i učenik/ica koji/a će predstavljati svoj razred u vijeću učenika.

U većini srednjih škola praksa je da se učenik/ca, izabran/a za predsjednika/cu razreda, automatski postaje i član/ica u vijeću učenika.

Ova aktivnost se može iskoristiti za razgovor s učenicima, ne samo o odgovornosti i o obvezama ovih funkcija, nego i o načinu predlaganja, vrijednostima kojima se treba voditi u predlaganju kandidata za članstvo u vijeću učenika, samom činu izbora i glasovanja, mogućem utjecanju na donošenje odluka, kao i samoj ulozi vijeća učenika u školi.

Uobičajeno je da se ovaj postupak provede na jednom satu razrednog odjela, ali kako su i sami učenici rekli u raspravama, vrijedilo bi razmisliti da ovaj postupak traje dulje, da se najavi ranije, da im se objasni što znače ove funkcije na koje će biti birani da se učenici pripreme te imaju priliku sa svim informacijama pristupiti izboru pa i sami se kandidirati.

O tijelima razrednog odjela iz Statuta škola:

Predsjednik razrednog odjela predstavlja razredni odjel, štiti i promiče interes učenika razrednog odjela u Školi. Zamjenik predsjednika razrednog odjela zamjenjuje predsjednika u slučaju njegove sprječenosti ili isključenosti.

Blagajnik razrednog odjela prikuplja i čuva novac koji mu učenici daju za ostvarivanje aktivnosti razrednog odjela. Blagajnik je dužan prikupljeni novac odgovorno čuvati i predati ga zajedno s evidencijom razredniku ili blagajniku Škole. Radnik koji zaprimi novac, dužan je učeniku izdati potvrdu o primitku novca.

Rad vijeća učenika

Sve generacije učenika tijekom odrastanja i obrazovanja "muče" problemi i teme koji se kontinuirano ponavljaju, poput onih o preopterećenosti školskim obvezama, nedostatka kvalitetnih sadržaja za provođenje slobodnog vremena, međuvršnjačkog nasilja, ovisnosti i sl. No svaka nova generacija u srednjim školama sa sobom otkriva i neke specifične interese i potrebe na koje želi dobiti odgovore.

Praksa u školama je različita, negdje učenici uz vrlo snažnu, formalno ustrojenu strukturu funkciranja vijeća učenika, stvarno imaju vrlo mali utjecaj. S druge pak strane, bez neke stroge forme, učenici su imali priliku dati svoje mišljenje i utjecati na stvarne odluke koje su donesene.

U Praktičnom priručniku za voditelje vijeća učenika (Preveden, Soči i Kralj, Mreža mladih Hrvatske, 2015.) navode sljedeće uloge vijeća:

1. Zaštita i promicanje osnovnih prava učenika: osiguranje slobode govora, pravo na udruživanje, zabrane kolektivne kazne, i sl.
2. Zaštita i promicanje odgojno-obrazovnih interesa učenika: osiguranje dostupnosti i kvalitete obrazovanja (besplatno osnovno obrazovanje, srednje obrazovanje dostupno svima, prilagodljivost različitim skupinama djece i mladih i sl.).
3. Zaštita i promicanje kvalitetnog školskog okruženja: osiguranje kvalitetnih fizičkih uvjeta (zgrada, oprema i dr.) i osiguranje pozitivne, podržavajuće klime u školi.

4. Zaštita i promicanje ekonomskih interesa učenika: zagovaranje smanjenja troškova vezanih uz obrazovanje, subvencije prijevoza učenika, povećanje finansijske potpore učenicima, i sl.
5. Zaštita i promicanje društvenih interesa učenika: organiziranje aktivnosti i događanja kako bi učenici mogli kvalitetno provoditi slobodno vrijeme.
6. Poticanje i omogućavanje aktivnog sudjelovanja svih učenika u životu škole i lokalne zajednice te u rješavanju problema u društvu na lokalnoj i globalnoj razini: mogućnost širenja djelokruga vijeća na druge učenike i povezivanje s lokalnom zajednicom.

Točnije, bavljenje pitanjima koja utječu na učeničku populaciju, a ne vežu se nužno uz školu (pr. siromaštvo, zaštita okoliša, društvena pravda i sl.).

POVEĆAJMO RAZINU SUDJELOVANJA UČENIKA U DONOŠENJU ODLUKA KOJE IH SE TIČU!

7. ŠTO I KAKO?

Na Vijećaonicama su se izdvojila sljedeća područja oko kojih se vodila rasprava i na koja su i učenici i donositelji odluka stavili naglasak te dali konstruktivne prijedloge za poboljšanje: Što i kako promijeniti?

Vijećaonice koje su se provele u šest suradničkih škola, sa svakom školom posebno i u zajedničkom radu na Velikoj Vijećaonici, omogućile su raspravu u vezi s konkretnim primjerima iz života škola, kreirani su zaključci koji su kasnije uboženi u vrlo konkretnе preporuke. Njih vam donosimo na sljedećim stranicama.

Erasmus+

ŠKOLA ZA DIJALOG

PREPORUKE UČENIKA I PREDSTAVNIKA ŠKOLA:

Kako izabrati predsjednika razreda / člana vijeća učenika?

- Svi učenici bi trebali imati mogućnost kandidirati se i biti birani za vijeće učenika
- Treba odvojiti više vremena za izbore na početku školske godine, promovirati ih među svim učenicima i nastavnicima
- Poželjno je da se kandidatura pojedinih učenika ozbiljnije shvati, da se provode kampanja predsjedničkih kandidata kroz koju bi svaki kandidat izložio svoj program rada
- Kod izbora za tijela razrednog odjela preporučuje se anonimno i tajno glasovanje
- Razrednik treba učenicima detaljno predstaviti ulogu pojedine funkcije tijela razrednog odjela (posvetiti nekoliko sati pripremi izbora i samim izborima)
- Potrebno je produljiti rok za izbor predsjednika razreda (i zamjenika predsjednika i blagajnika) u I. razredu, time dati više vremena da se učenici međusobno upoznaju
- Moraju se unaprijed odrediti jasniji kriteriji za izbor tijela razrednog odjela (tko se može kandidirati, na koji način, kako provesti izbore, kako proglašiti rezultate izbora u

dvojbenim situacijama, što ako se tijekom školske godine dođe do promjene osoba na ovim funkcijama)

Velika uloga je i na razredniku/razrednici. On/ona kroz školsku godinu mora preuzeti odgovornost da tijela razrednog odjela, te imati točno određene zadatke i ulogu. Na taj način će se pokazati da se ove funkcije zaista uvažavaju, a to će biti poticaj i motivacija da se i drugi učenici aktivnije uključe u njihov rad

Treba li predsjednik razreda ujedno biti i član vijeća učenika?

- Potrebno je na razini cijelog školskog sustava, ali i u svakoj školi posebno razmotriti mogućnost razdvajanja funkcije predsjednika razreda i člana vijeća učenika
- Praksa je pokazala da obje funkcije mogu biti prezahtjevne za jednu osobu, ali isto tako postoji opasnost da se jedna funkcija ne shvati ozbiljno (npr. daje se prednost samo funkciji predsjednika razreda)
- Prednost razdvajanja ove dvije funkcije je ta da, ukoliko je više osoba uključeno u participaciju više osoba i sudjeluje u donošenju odluka, na taj način se učenici uče aktivnom sudjelovanju i potiču svoje vršnjake na isto.
- Ulogu člana vijeća učenika učenicima treba učiniti zanimljivom i privlačnom, kroz veće ovlasti i veću samostalnost i slobodu kreiranja aktivnosti, kako bi bili motivirani i sami se aktivirali u toj ulozi. Pokazalo se da je većini učenika uloga predsjednika razreda bitnija, jer predsjednik zastupa aktualne i svima bliske interese razreda u razrednom okruženju. S druge strane većini učenika i nije baš jasno što točno radi vijeće učenika

Planirati rad vijeća učenika?

- Na početku školske godine potrebno je donijeti plan i program rada vijeća učenika s okvirnim temama i područjima na kojima će raditi
- Mora postojati jasna podjela poslova među učenicima, članovima vijeća učenika - veća zaduženja i odgovornosti. Sve treba biti više i formalnije uređeno
- Praksa je pokazala kako se većina vijeća učenika nedovoljno sastaje. Kako ne bi bilo premalo sastanaka kroz godinu, na početku školske godine bi trebalo donijeti jasan plan i raspored održavanja sastanaka vijeća učenika
- Sastanci moraju biti češći, kvalitetniji (imati strukturu) i duži

Kako osigurati vidljivost rada vijeća učenika?

- Na početku svake školske godine potrebno je sve učenike ponovo upoznati s funkcijom vijeća učenika, ovlastima koje ovo tijela ima i na koji način svi učenici mogu doprinijeti njegovom radu. To treba učiniti na učenicima razumljiv i prihvatljiv način
- Svaka škola bi trebala razmotriti mogućnost tiska letaka, brošura s osnovnim informacijama o radu vijeća učenika

Erasmus+

ŠKOLA ZA DIJALOG

- Poželjno je svim učenicima predstaviti rezultate i iskustva rada ovog tijela iz prijašnjih godina (aktivnosti, postignuća). Pri tome je potrebno koristiti mlađima blijske medije koji će ih najbolje motivirati – npr. napraviti video s iskustvima učenika koji su već sudjelovali, kao motivacija za uključivanje drugih učenika
- U školama bi trebalo ustrojiti jedan kutak, vidljiv svim učenicima koji će biti namijenjen radu vijeća učenika - oglasna ploča / pano / plakat s informacijama o funkciji i radu vijeća učenika i trenutnim aktivnostima u koje je vijeće uključeno

Rad vijeća učenika nužno je podići na razinu izvannastavne aktivnosti, a nastavnicima koji bi bili uključeni u rad s vijećem učenika priznati tjedno zaduženje u tjednoj satnici. To će znatno utjecati na kvalitetu rada vijeća učenika.

Angažirati vijeće učenika u konkretnim aktivnostima škole kako bi učenici vidjeli da vijeće učenika može nešto promijeniti i na taj način početi cijeniti rad vijeća učenika

“Učenici su nemotivirani jer se već godina uloga vijeća učenika svodi na puku formu, sastajanje jednom godišnje činjenicu da je samo po sebi nevažno”

Sastanci vijeća učenika

- Učenike treba naučiti kako samoinicijativno pokrenuti raspravu o određenom pitanju, sazvati sastanak te poduzeti korake kojima će riješiti određeni problem. U ovom procesu je poželjno imati mentora – nastavnika (u početku). Samoinicijativnost učenika je poželjna, ali se trebaju isto naučiti.
- Svaki sastanak vijeća učenika treba kvalitetno pripremiti
- Treba omogućiti različitim nastavnicima (sukladno temi sastanka) sudjelovanje na sastancima vijeća učenika

- Učenike treba motivirati na dolazak na sastanke vijeća, unaprijed podijeliti zaduženja i odgovornosti svim članovima ovog tijela
- Sastanke treba planirati u terminu koji odgovara većini učenika, najbolje u međusmjeni. Ukoliko se učenici ne mogu sastati u školi, sastanak se može održati i u drugom adekvatnom prostoru
- Nastavnici (razrednici) moraju imati veću ulogu u sastancima vijeća učenika, pružiti potporu (ukoliko je nužno sastanak održati u vrijeme nastave)

Treba li vijeće učenika imati mentora?

- "Da bi Vijeće učenika funkcionalo punim kapacitetom, u njegov rad se treba uključiti (i biti podrška/mentor) i netko od nastavnika"
- Nastavnici trebaju biti podrška radu vijeća učenika, posebno na početku školske godine, pomoći im kod sazivanja sastanaka, planiranja aktivnosti i posebno kod komunikacije s ravnateljem/ravnateljicom

Područja odlučivanja vijeća učenika

- Na sastancima treba predlagati prvenstveno teme koje jesu interes učenika i rješavaju njihove aktualne potrebe (npr. prostor za okupljanje učenika, raspored sati, higijenske potrepštine u školi, topli obrok, nove izvannastavne aktivnosti)
- Vijeće učenika bi trebalo imati utjecaj i na donošenje odluka vezano za obrazovni dio škole – raspored sati, određivanje smjena, dodatnu i dopunska nastava, izvannastavne aktivnosti i dr., naravno u onoj mjeri koliko to sustav i zakon dopuštaju
- Vijeće učenika treba biti poveznica između učenika i škole kada je u pitanju odlučivanje o kućnom redu škole
- Odlučivanje o kulturno-zabavnim aktivnostima u školi većinom treba biti u domeni odlučivanja vijeća učenika,

Erasmus+

ŠKOLA ZA DIJALOG

jer su oni direktna spona prema učenicima, a učenici imaju najveći interes biti uključeni u ovakve aktivnosti

- Vijeće učenika također treba imati veću ulogu kod volonterskih aktivnosti u školi i u zajednici (kada škola sudjeluje u takvim aktivnostima)

Sat razrednog odjela i rad razrednika

- "Razred je zrcalo razrednika. Motiviran i sposoban razrednik će imati aktivan razred i aktive učenike"
- Ako je razred pasivan, učenici pasivni, to će rezultirati time da je i predsjednik razreda pasivan i to je već pretpostavka da vijeće učenika neće funkcionirati
- Mora se osmislati dobar i učinkovit način komunikacije razrednika s predsjednikom razreda i razredom – preko alata koji su brzi i koje mogu imati svi učenici (mobilni, posebne online grupe za komunikaciju i dr.). Komunikacija je onda brza i učinkovita, neformalna i mladima prihvatljiva, a "razbijanje" strah učenika od nastavnika
- Razrednik može i mora (kroz sat razrednog odjela) različitim vannastavnim aktivnostima (koje su neformalne i sadrže metode iskustvenog učenja) "odgajati svoj razred"
- Učenici i nastavnici trebaju zajednički napraviti dokument koji će uređivati njihov sat razrednog odjela. Taj dokument može sadržavati razredna pravila, pravila

komunikacije te plan i program rada za tekuću školsku godinu

- "Da bi učenik aktivno sudjelovao u životu škole mora se prvo dobro osjećati u razredu"

- Sat razrednog odjela je dobro mjesto i vrijeme gdje se mogu raspravljati teme o kojima odlučuje vijeće učenika. Sat razrednog odjela treba iskoristiti za motivaciju i veću angažiranost članova vijeća učenika u radu ovog tijela

Kako osigurati veće uključivanje učenika u proces donošenja odluka u školi?

- Učenici trebaju biti aktivno uključeni u život škole kroz izvannastavne aktivnosti: uređivanje web stranice, održavanje stranica i profila na društvenim mrežama (Facebook i Instagram), vođenje radio emisije škole, osmišljavanje plana za školski volonterski klub, uređenje prostora škole, posjeti različitim aktivnostima koje su od interesa učenika (Interliber, Noć muzeja, Advent u Zagrebu, i dr.)
- Nije dovoljno da učenici samo daju prijedlog za unapređenje života u školi, nego moraju imati vrijeme i prostor za raspravu o tom prijedlogu, zajedno s nastavnicima, pedagogom, psihologom, ravnateljem
- Prepostavka za veće uključivanje učenika je bolji sustav informiranja učenika - kvalitetniji protok informacija koje škola dobije prema svima učenicima

- Učenici trebaju biti više uključeni u donošenje odluka o izvannastavnim aktivnostima (predlaganje, izbor, organizacija i dr.)

Komunikacija učenik – škola?

- Mora se "jamčiti" da će vijeće učenika dobiti odgovor na pitanje koje uputi školi
- Dobro bi bilo da komunikacija sa školom bude formalna u pismenom obliku da ostavlja trag i da se zahtijeva odgovor u istom obliku u određenom roku

- Mora postojati propisani sustav - komu se učenici mogu obratiti ukoliko imaju problem/pitanje - npr. prvo razrednik, zatim pedagog (ili druga stručna služba) i na kraju ravnatelj
- Napraviti "sandučić povjerenja" u koji učenici mogu anonimno postaviti pitanje, ukazati na neku potrebu ili problem. Svi učenici moraju biti na početku školske godine upoznati da taj sandučić postoji te se mora propisati koja je procedura kod odgovaranja, tko odgovara, gdje se može dobiti odgovor i u kojem roku
- Budući da učenici vrlo rijetko posjećuju web stranicu škole - treba iskoristiti društvene mreže (Facebook, Instagram, grupe za komunikaciju, i druge alate) i na njima omogućiti postavljanje pitanja te raspravu o problemima. A što je najvažnije na ovim platformama treba i objavljivati odgovore, koji će biti dostupni svim učenicima
- Ukoliko škola nema, treba napraviti Instagram profil i njime informirati učenike. Učenici na Instagramu mogu postavljati pitanja, komentirati
- Učenici se mogu i moraju aktivno uključiti u informiranje putem Instagrama – nastavnici im mogu proslijediti informacije a učenici sami uređivati Instagram profil
- Iako su brz i učinkovit načina informiranja, današnjim učenicima, naviknutim na drugačiji način komunikacije, "Oglasne knjige su stvar prošlosti", "oduzimaju vrijeme od nastave"

Erasmus+

ŠKOLA ZA DIJALOG

- Učenici moraju dobiti konkretnе informacije o radu i životu škole, procesima koji su u tijeku te o projektima u kojima škola sudjeluje
- Kad je informiranje učenika u pitanju, velika je odgovornost i na samim učenicima. Oni moraju sami, prvo željeti biti informirani, a zatim i sami tražiti informacije koje se tiču njihovog obrazovanja i života u školi, kako osobno (komunikacijom s nastavnicima, pedagogom, ravnateljem) tako i posjećujući stranice škole
- Učenici bi trebali više koristiti mogućnost potpisivanja peticija, jer na taj način veliki broj učenika ima mogućnost dati svoj glas i utjecati na donošenje odluka

Osmisliti neki model za lakšu komunikaciju sa školom - npr. "otvorena vrata pedagoga" ili "otvorena vrata ravnatelja" - određeni termin, ili dan u tjednu, kada se svi mogu obratiti s pitanjem, problemom, idejom, ili barem neformalnim razgovorom o određenom pitanju/problem, kada je to vrijeme posvećeno samo tomu

Ukoliko se vijeće učenika obrati ravnatelju s određenim upitom/prijedlogom, ravnatelj bi unaprijed, prema određenoj procedure, trebao konzultirati i nastavnike te dati povratnu informaciju vijeću učenika vezano uz njihov upit/prijedlog

Učenici moraju znati i zašto je neka odluka donesena - jasnije i opširnije pojasniti odluke škole

Mora se osmislati učinkovit način kroz koji će učenici moći dati svoje ideje za poboljšanje života i rada škole – kutak za ideje u fizičkom obliku i/ili online

Učenici trebaju imati mogućnost procjenjivati kvalitetu rada školskih institucija (ravnatelja, pedagoga, nastavnika, i dr.) - to je dobra povratna informacija za unapređenje kvalitete rada škole

Potrebno je raditi na jačanju vještina i kompetencija učenika za aktivno sudjelovanje u životu škole i uključivanje u proces odlučivanja i provođenja odluka u školi, kroz različite obrazovne i informativne aktivnosti (koje mogu provesti stručnjaci / suradnici škole)

Komunikacija učenik – nastavnik

- Prije svega treba "razbiti" strah od komunikacije između učenika i nastavnika – mora postojati vrijeme i mjesto gdje učenici mogu otvoreno komunicirati s nastavnicima
- Učenici i nastavnici trebaju "nešto zajedno raditi" (volonterske aktivnosti, sportske aktivnosti, zabavne aktivnosti) i kroz te različite neformalne načine rada nadići nelagodu odnosa učenik - nastavnik
- Učenici moraju dobiti odgovore na svoja pitanja, u razumnom roku, i kroz mladima jasno i prihvatljivo obrazložene (u suprotnom učenici ostanu demotivirani za daljnje sudjelovanje i uključivanje u život škole)
- Učenici žele nedvosmislene i argumentirane odgovore - može li se nešto napraviti, a ako ne, zašto ne
- Potrebno je više participativnih metoda rada u nastavi u redovitim nastavnim predmetima, kako bi učenici naučili da imaju mogućnost odlučivanja
- Učenici i nastavnici trebaju zajednički sudjelovati na dodatnim neformalnim edukacijama (na temu razvoja socijalnih vještina) jer bi to dobro utjecalo na poboljšanje međusobnih odnosa
- Svi trebaju težiti dostići razinu odnosa učenik – nastavnik, koji bi se temeljio na međusobnom uvažavanju, toleranciji i shvaćanju da obje strane u procesu obrazovanja mogu i trebaju učiti

- Učenici trebaju imati mogućnost samoprocjene i samovrijednovanja
- Predstavnik vijeća učenika treba sudjelovati u procesu samovrijednovanja (u tim uvesti predstavnika vijeća učenika)
- Učenici i nastavnici trebaju zajednički raditi na nekim aktivnostima kako bi se podigla svijest da mogu zajednički utjecati na neku promjenu u školi i u zajednici
- Ukoliko učenici samoinicijativno pokrenu neku aktivnost, nastavnici im pri tome trebaju biti podrška (cijela škola bi odmah trebala ustrojiti sustav podrške učenicima) - to će na najbolji način utjecati na veću aktivaciju učenika
- Nastavnike treba poticati na međusobnu suradnju – razmjenu iskustava i primjera dobre prakse, prijenosa znanja i iskustava na razini škole
- Nastavnici trebaju uložiti veći trud kako bi naučili komunicirati jezikom mladih, uvažavajući ih i poštujući
- Budući da nastavnici donose školski kurikulum, a učenici bi trebali biti konzultirani i imati značajniju ulogu u ovom procesu – bolja komunikacija učenika i nastavnika prilikom donošenja ovog dokumenta utjecat će na uspješnije provođenje aktivnosti u kurikulumu

Erasmus+

ŠKOLA ZA DIJALOG

Komunikacija učenik – učenik

- Pretpostavka za uspješan rad vijeća učenika je učinkovit oblik komunikacije između vijeća učenika i drugih učenika – pravovremeno prenošenje informacije, konzultiranje člana vijeća s razrednim kolegama (npr. anketa, pismena ili putem online grupa), glasovanje o određenim odlukama
- Svi učenici moraju biti upoznati s pitanjima koja se tiču učenika, a o kojima može raspravljati vijeće učenika - prvo član vijeća učenika (kojeg informira škola), a zatim on mora preuzeti odgovornost da informira svoje razredne kolege

Samoinicijativnost učenika

- "Učenici se moraju sami pokrenuti, biti aktivniji - i to ne ide preko noći", "malim koracima se može puno napraviti"
- Najviše treba motivirati učenike 1. razreda da budu samoinicijativni – jer ako se tako formiraju na početku srednjoškolskog obrazovanja veće su šanse da će nešto konkretno napraviti i promijeniti
- Učenike je potrebno puno više obrazovati za aktivizam, građanske inicijative, aktivno sudjelovanje i političko djelovanje – kroz različite procese političkog uključivanja u društву

Motivacija učenika

- Izostanak motivacije učenika proizlazi iz nezadovoljstva učenika sustavom, prvo treba graditi sustav na način da su učenici zadovoljni svojom školom, zadovoljni svojim izborom škole i zadovoljni komunikacijom s nastavnicima pa će to rezultirati motiviranim učenicima
- Učenici i nastavnici trebaju zajednički raditi na nekim neformalnim aktivnostima i zajednički utjecati na neke pozitivne promjene, to će povećati motivaciju učenika, jer će znati da imaju podršku
- Učenike upoznati sa sustavom funkciranja škole - "na jedan dan učenici i nastavnici zamjeniti uloge", na taj način će učenici dobiti uvid što je u školi moguće promijeniti, a što ne. Moći će realnije procijeniti što je u "rukama škole", a u čemu škola ovisi o odlukama viših instanci
- Volontiranje u školi (ali i zajednicu) najviše će utjecati na motivaciju učenika, jer u volonterskim akcijama vide brze i konkretnе rezultate svog rada, a školu više doživljavaju kao "svoju" i u nju "ugrađuju dio sebe"
- Javno treba prezentirati i promovirati dosadašnja postignuća rada vijeća učenika, kao motivaciju i poticaj drugim učenicima, posebice novim generacijama koje dolaze

8. O SVOM SUDJELOVANJU U PROJEKTU – MLADI I DONOSITELJI ODLUKA

„Iznimno sam zadovoljan projektom jer sam upoznao mlade koji također žele raditi na povećanju participacije učenika u školama i raspravljaо s njima o istome te jer je “opremio” prisutne, uključujući i mene, za aktivno sudjelovanje u radu tijela škola. Participacija učenika u radu škole lekcija je rijetko uvrštena u nastavni plan, a vrlo važna ne samo za učeničko zadovoljstvo školom, već i za podučavanje učenika vještina svijeta odraslih: načinima izražavanja svog mišljenja i rada na promjenama.“

Leo Tumbas, 4. razred, III. gimnazija Osijek

“Projekt Škola za dijalog omogućio mi je da bez straha iskažem svoje mišljenje, ali i da čujem mišljenje drugih. Ostat će mi dugo u pamćenju i svakako se radujem dalnjim projektima sličnoga tipa. I naravno neka se napokon čuje glas mladih!“

Leonarda Nago, 4. razred, Srednja škola Valpovo

“Smatram projekte poput ovih iznimno važnim. Potiču okupljanje mladih, razmjenu mišljenja i buđenje novih ideja. Nove ideje kreiraju male promjene. Otvorimo oči, vrijeme je da se čuje naš glas.“

Ema Babić, 2.a razred, Tehnička škola i prirodoslovna gimnazija Ruđera Boškovića, Osijek

“Škola za dijalog bila je odlična platforma za otvaranje pojedinih tema u koje se mi kao učenici inače ne bi usudili upustiti. Sve se odvijalo na u potpunosti profesionalnoj, nepristranoj i neutralnoj razini zbog čega i smatram da je imalo tako velik uspjeh. Drago mi je da je Škola za dijalog povezala učenike i profesore te da sam mogla čuti i njihove stavove. Razgovori o temama funkcionaliranja pojedinih aspekata u našoj školi uveli su se u svakodnevni život i rad vijeća učenika te smo nastavili s izražavanjem našeg mišljenja na otvoren i objektivan način. Bilo mi je zadovoljstvo sudjelovati u ovom projektu i nadam se ponovnom susretu u nekom novom.“

Mirela Turalija, 2. razred Opće gimnazije, Srednja škola Isidora Kršnjavoga Našice

Erasmus+

ŠKOLA ZA DIJALOG

"Sudjelovanje u projektu Škola za dijalog bilo je doista vrijedno iskustvo. U našoj je školi upravo zbog velikog broja učenika pomalo kaotično organizirati funkcionalne sastanke vijeća učenika, a protok informacija među učenicima nije zadovoljavajući. Na sastancima tijekom projekta učenici su sklopili nova poznanstva i stekli određenu dozu hrabrosti da sami vode sastanke bez voditelja."

Ivan Hajek, mag. edu. lik. kult., nastavnik Likovne umjetnosti, Estetike i umjetnosti, Crtanja s osnovama obojenja, voditelj Vijeća učenika , Srednja škola Isidora Kršnjavoga, Našice

"Najznačajnija vrijednost ovog projekta je poticanje učenika za preuzimanje odgovornosti u životu škole u cjelini. Učenici su iz nove perspektive sagledali mogućnosti međusobnih aktivnosti i donošenja relevantnih odluka. Projekt je dao poseban poticaj radu vijeća učenika, koje se redovito sastajalo, ali bez značajnih ideja o aktivizmu. Kroz provedene aktivnosti , učenici su dobili konkretnе sadržaje koje mogu primijeniti u budućem radu. Osvijestili su značaj aktivizma u razrednim skupinama te vijeću učenika."

Zdenka Lončarić, školska pedagoginja, Srednja škola Valpovo

"Danas u hrvatskim školama možemo pronaći primjere uspješnog rada vijeća učenika koji su nastali zahvaljujući inicijativi, otvorenosti, entuzijazmu i angažiranosti prvenstveno učenika, nastavnika, školskih pedagoga i ravnatelja. No, u većini škola nemamo takve primjere. Zbog toga sve pohvale Regionalnom

Info centru za mlade u Osijeku koji je prepoznao problem i uključio srednje škole iz županije u projekt „Škola za dijalog“. Sudionici su osvijestili nužnost ostvarivanja potencijala koje ima takvo tijelo u školi, jer ono doprinosi razvoju aktivnog građanstva kojem težimo."

Gordana Popović, prof., školska pedagoginja, Tehnička škola i prirodoslovna gimnazija Ruđera Boškovića, Osijek

"Kao školska pedagoginja, često sam u prigodi raditi s učenicima na različite načine i u različitim oblicima. Tijekom posljednjih godina, u školi smo pojačali i projektnu i terensku nastavu, a ove smo se školske godine uključili u program Erasmus + . „Škola za dijalog“ bila je i učenicima i radnicima škole vrlo zanimljiva i poticajna te ujedno i dobar način da svatko od nas promotri pojave iz drukčije perspektive, izađe iz zona komfora te se upita što baš on može učiniti kako bi se

neke stvari promijenile. Doista vrijedno i korisno iskustvo i za mene osobno!"

Nina Savić, školska pedagoginja, Gimnazija Beli Manastir

"Projekt „Škola za dijalog“ je odličan način da srednjoškolci nauče koja su njihova prava i mogućnosti, ali i obaveze. Pokazuje im kako se može čuti njihov glas te kako mogu utjecati na svoju okolinu, školu i grad. Osim učenicima, pomaže i nastavnicima i stručnim suradnicima da nauče slušati učenike te im pomoći zajedno izgraditi okolinu u kojoj živimo."

Kristina Lovković, školska pedagoginja,
III. gimnazija Osijek

Naše iskustvo projekta Škola za dijalog je samo pozitivno. Sudjelovanjem naših predstavnika vijeća učenika u projektu Škola za dijalog ostvaren je cilj osnaživanja naših učenika za uspostavljanje i provođenje dijaloga između mladih, odnosno učenika i donositelja odluka.

Učenici su se uključili u velikome broju i sudjelovali u aktivnostima bez obzira na poteškoće koje su se putem javljale, poput štrajka. Tijekom sudjelovanja na projektu učenici su se osnažili i dobili priliku govoriti o problemima unutar škole kao zajednice koji zbilja njih pogađaju

i na kojima bi voljeli poraditi. U samome procesu edukacije učenici su se upoznali s funkcioniranjem vijeća učenika i potaknuti su na aktivniji rad istoga. Također, na održanim Vijećaonicama, razvijali su razne vještine, poput javnog govorenja, kritičkoga mišljenja, pronalaženja pravog puta do pravoga rješenja, a sve to uvelike im je korisno, kako za ugodniji nastavak školovanja tako i za život uopće. Mišljenja smo da se ovakvim inicijativama podiže razina znanja o prijekoj potrebi provođenja strukturiranog dijaloga u srednjoškolskoj zajednici. Sve navedeno, nadamo se, nastaviti će se Dijalogom EU s mladima, što je osobito važno tijekom predsjedanja Hrvatske Vijećem EU, u prvome dijelu 2020. godine. Mladi na taj način mogu postati vidljivi u donošenju malih, ali važnih odluka vezanih za svoje obrazovanje.

Amalija Bošnjak, profesorica,
Graditeljsko-geodetska škola Osijek

9. ZA KRAJ

Je li danas uopće moguće ne participirati u suvremenim školama?

Pitanje je više retoričko, ali nam se čini važnim. Vjerujemo da bi se većina stručnjaka i odgojno-obrazovnih radnika, ako ne i svi, složili oko toga da je učenička participacija važna i da je uvažavanje mišljenja učenika jedan od važnih preduvjeta za kvalitetno funkcioniranje škole.

No, je li učenička participacija kakvu danas imamo najbolji mogući model da se čuje glas učenika i da se odluke donose, na način da i oni sudjeluju u tomu?

I nakon provedenih aktivnosti projekta mi se slažemo da je vijeće učenika odlično zamišljen alat za sudjelovanje i razvoj mlađih ljudi.

No, nismo usamljeni u razmišljanju, tu su i iskustva drugih koji su provodili aktivnosti u području rada s vijećima učenika, o tome da se pokazalo kako se oko ove teme otvara dosta pitanja, a jedno zasigurno – u kojoj se mjeri i oblicima ovaj pozitivan model realizira u praksi?

Sve škole, sukladno zakonu, imaju slično uređeno područje formalne participacije učenika u donošenju odluka u školama, kroz statute škola, godišnje planove i programe rada, školske kurikulume. No, praksa je ipak različita.

Mogli smo to vidjeti i u svim aktivnostima koje smo proveli, čuti od učenika, nastavnika i ravnatelja škola. Vrlo često je uzrok ovim različitim iskustvima u sustavu koji nas okružuje.

Školama su često "vezane ruke", ovise o odlukama "od gore", ne postoji demokratska tradicija učeničkog sudjelovanja u većem obliku, puno toga se ne zna i/ili ne može.

Ali puno je važnije saznanje koje smo svi zajedno dobili, a potvrđile su to i povratne informacije svih sudionika u projektu, o tome kako postoji dobra volja, te da su svi nešto kod sebe osvijestili i naučili.

Želimo vjerovati, i drago nam je kada se, u trenucima poput ovih u projektu, izravno uvjerimo da su nastavnici ipak najvećim dijelom ostali entuzijasti kakvi su i bili, kada su birali svoj poziv.

Sustav je možda nedovoljno povoljan za rad vijeća učenika, no uvijek postoji prostor da se ostane još sat duže, da se odvoji i neko slobodno popodne i subota, da se odvoji "od sebe" da bi se uložilo u mlade ljudi. I važno je ne zaboraviti da svaki sustav čine ljudi.

Iskustvom sudjelovanja na radionicama na temu rada vijeća učenika i drugih oblika participiranja učenika u školi, mlađi su rekli da su unaprijedili svoje vještine kritičkog razmišljanja, razvili senzibilitet za uvažavanje drugačijeg mišljenja, bili poticanii na veći osobni angažman i dobili širi uvid u to što znači predstavljati svoje razredne kolege i biti spona s donositeljima odluka u procesu utjecaja učenika na donošenje odluka u školi.

Usudimo se vjerovati da smo ovim aktivnostima potaknuli razmišljanje, svijest o određenim vrijednostima koje ovi mlađi ljudi imaju, kao i rad na njima, jer kako i znanost kaže, ljudi

Erasmus+

ŠKOLA ZA DIJALOG

ostaju vrijedni onim vrijednostima, koje su im bile važne u njihovim formativnim godinama.

Angažman u njihovim školama, u radu vijeća učenika, svakako nosi odgovornost za veću participaciju, predstavljanje i zagovaranje potreba njihovih vršnjaka, a uz to i promicanje načela slobode, pluralizma i ljudskih prava.

Posebice ističemo ono što je neizostavno kod svake aktivnosti mladih, bili oni ili ne toga svjesni, da je mladenački entuzijazam taj koji može pokrenuti i promijeniti puno toga.

Ovim priručnikom želimo ih podsjetiti da je to nešto bez čega nema pomaka.

Želimo im reći da iskoriste ovo vrijeme kada imaju priliku zajednički raditi sa svojim vršnjacima, za druženje, stvaranje lijepih uspomena, kroz spontane i dinamične susrete, sastanke, sjednice, zanimljive i poticajne diskusije, proaktivne zaključke, zajedničke volonterske akcije i inicijative, jer to je ono što mijenja i njih i školu koje su dio.

“Planinu će pomaknuti samo onaj tko je na početku pomicao kamenčiće.”

Kineska poslovica

10 . SUDIONICI U PROJEKTU - TKO SMO?

PRONI CENTAR ZA SOCIJALNO PODUCAVANJE **Nositelj projekta**

PRONI Centar za socijalno podučavanje je nevladina, neprofitna udruga građana osnovana 1998. godine. Posebnu pozornost u svom radu posvećujemo mladima, uvažavajući različitosti etničkog podrijetla, vjere, kulture, spola i rase. PRONI Centar želi osposobiti mlade ljudе u cilju preuzimanja odgovornosti za sebe i razviti društvo kojem su dio, društvo u kojem su njihove potrebe prepoznate i nailaze na odgovor na svim razinama. Cilj naše organizacije je pomoći mladima u poboljšanju kvalitete življenja, pronalaženju mogućnosti i osvješćivanju o postojanju izbora. Željeli bismo vidjeti društvo u kojem mlađi ljudi aktivno sudjeluju u procesima donošenja odluka koje ih se tiču i na taj način preuzimaju odgovornost u procesu društvene promjene. Željeli bismo da mlađi ljudi budu savjesni, odgovorni, aktivni građani u svojim zajednicama koji doprinose razvoju demokracije i društva. Stoga poticanje sudjelovanja mlađih ljudi i njihovo samosnaživanje čini okosnicu našeg rada.

GRADITELJSKO-GEODETSKA ŠKOLA OSIJEK

Od samih početaka rada (1946. g.) škola je mijenjala ustroj i naziv, da bi danas u specijaliziranim učionicama i namjenskim radionicama obrazovala za sljedeće smjerove; Arhitektonski tehničar, Građevinski tehničar, Geodetski tehničar/Tehničar geodezije i geoinformatike te trogodišnja zanimanja Zidarski, Monteri suhe gradnje, Ličilac-soboslikar i Keramičar-oblaganje. Učenicima su osim redovne nastave na raspolaganju fakultativna nastava, izvannastavne aktivnosti poput aktivnoga građanstva, kluba volontera i nenasilne komunikacije, dramski klub "Crni mačak", novinarska i foto skupina te školsko sportsko društvo GRADOS. Programi i akcije koje se u školi provode kod mlađih potiču humanost, solidarnost, uzajamno poštovanje te tako u mlađog čovjeka usađuju trajne vrijednosti. Kao fakultativna nastava u naš je školski kurikulum uveden i Dramski odgoj u kojem je naglasak na učenje kroz organiziranu igru koristeći dramske metode, a već nekoliko godina uspješno provodimo projekte Zimska škola kreativnog stvaralaštva Graditelji, Ljetna škola hrvatskoga jezika i kulture „Faust Vrančić“, EU projekte, kojima izlazimo iz okvira učioničke nastave i stavljamo učenika u središte.

Erasmus+

ŠKOLA ZA DIJALOG

III. GIMNAZIJA OSIJEK

“III. gimnazija Osijek ima dugu obrazovnu tradiciju koja traje već 130 godina. To je srednja škola prirodoslovno – matematičkog programa, u kojoj se trenutno obrazuju 22 razreda i 4 razreda općeobrazovnih predmeta Glazbene škole Franje Kugača, a brojci oko 596 učenika.

Učenici ove gimnazije se često nalaze na vrhovima mnogih natjecanja, od natjecanja u znanju do sportskih natjecanja. Jedina smo škola na svijetu, koja je iznjedrila dva Nobelovca.”

TEHNIČKA ŠKOLA I PRIRODOSLOVNA GIMNAZIJA RUĐERA BOŠKOVIĆA OSIJEK

“Tehnička škola i prirodoslovna gimnazija Ruđera Boškovića, poznata kao Ruđerica, škola je koja već dugi niz godina ima svoje mjesto i prepoznatljivost u gradu Osijeku.

Tijekom godina Škola je mijenjala lokaciju, ime i smjerove koji su se u njoj obrazovali. Iz škole koja je obrazovala kadrove za potrebe kemijske industrije u Osijeku, danas je izniknula škola u kojoj se obrazuju učenici u programu prirodoslovne gimnazije i strukovnih, četverogodišnjih zanimanja: ekološki tehničar, prehrambeni tehničar, tehničar nutricionista, grafički tehničar (pripreme, tisak, dorade i grafički urednik dizajner), web dizajner i kozmetičar.

Raznolikost u početnom odabiru budućih zvanja i zanimanja kod učenika nije zapreka, dapače to je ishodište za razvoj čitavog niza različitih aktivnosti, a istaknuli bi samo neke: Sudjelovanje na projektima EU (Erasmus+, u organizaciji MSO, ASO, E-twinning) i ostalim projektima u lokalnoj zajednici; E-škola; Gradsko natjecanje mladeži hrvatskoga crvenoga križa; Međunarodno natjecanje make-up Cosmetic News u Opatiji; „Klokan bez granica“; Državno natjecanje iz Grafičke tehnologije i audiovizualne tehnologije; Natjecanje učenika u disciplini Nutri-vita; Sudjelovanje na Državnoj smotri iz Projekta građani; Sudjelovanje na „Lidranu“.

GIMNAZIJA BELI MANASTIR

„U Gimnaziji Beli Manastir, učenici se školjuju po programu opće gimnazije.

Zbog demografske smo situacije mala škola, ali među ostalim, to nam omogućuje individualan rad s učenicima te njegovanje i poštivanje različitosti.

Tijekom posljednjih smo godina pojačali projektnu i terensku nastavu.

Ove smo školske godine, primjerice, imali terensku nastavu iz Politike i gospodarstva, Fizike i Etike.

Uključeni smo u niz manjih projekata u suradnji sa službama zdravstvene zaštite,

MUP-om, Gradskim kazalištem Beli Manastir, Gradom Belim Manastirom, udrugama itd.

U našoj se školi održavaju i besplatne pripreme za državnu maturu.

Moramo istaknuti uspjehe naših učenika na natjecanjima. Svake su godine naši učenici u vrhu županije i države u natjecanjima u znanju, a plasiraju se i na međunarodna natjecanja! Zahvaljujući takvim smo rezultatima dobili materijalna sredstva za opremanje učionica na natječaju Zaklade Marina Čilića. Ove smo godine po prvi put s dvjema ekipama sudjelovali na državnom statističkom natjecanju, na kojem smo ponovno bili u samom vrhu.“

SREDNJA ŠKOLA ISIDORA KRŠNJAVOGA NAŠICE

“Naša škola je jedina srednja škola u gradu Našicama.

Trenutno broji 905 učenika, u 46 razrednih odjela i 123 dječatnika. Nastava se odvija u dvije smjene, a Smjenu A čine: gimnazija i tehničar za elektroniku (20 razrednih odjela) dok

smjenu B čine: ekonomist, prodavač, kuhar, konobar, slastičar, agrotehničar, poljoprivredni tehničar opći i obrtnička zanimanja (26 razrednih odjela).

Učenici i nastavnici sudjeluju u raznim aktivnostima i događanjima – Školskoj zadruzi IZIDORA, suradnji s lokalnim organizacijama, izradi školskog godišnjaka, itd.

Redoviti smo domaćin Lidrana i sudionici raznolikih županijskih i državnih natječaja.

Našim učenicima omogućujemo bogatstvo izbora programa, učenje za život i zadovoljavanje potrebe učenika za stjecanje primjenjivih općih i stručnih kompetencija uz korištenje informacijsko-komunikacijske tehnologije, različitih metoda i oblika rada, stilova učenja i poučavanja te razvoj inovativnosti i kreativnosti nastavnika i učenika.”

Erasmus+

ŠKOLA ZA DIJALOG

SREDNJA ŠKOLA VALPOVO

“Srednja škola Valpovo je mješovita škola koja pruža obrazovanje u gimnazijskom i strukovnom području rada te obrazovanje odraslih u programima osposobljavanja.

Škola radi na dvije lokacije. U samom centru grada Valpova smještena je matična školska zgrada i sportska dvorana. U susjednom Belišću nalazi se školska radionica za praktičnu nastavu obrade metala.

Učenici se rado uključuju u brojne izvannastavne aktivnosti koje se ostvaruju kroz Školski kurikulum.

Tijekom godine se organiziraju predavanja, radionice, izložbe, sportske aktivnosti, domaćinstva natjecanja, stručne posjete, ekskurzije, terenske nastave i sl.

Škola je u definiranju svoje vizije i misije istaknula čvrstu povezanost s lokalnom zajednicom. Kvalitetna je suradnja rezultirala potpisivanjem Ugovora o suradnji ili partnerstvu na raznim područjima rada i projektima.

Izdvajamo provedbu EU projekata iz programa Erasmus+, partnerstvo gradu Valpovu u projektima poduzetništva te partnerstvo raznim institucijama i udrušcama, kako u zemlji tako i EU.

Isto tako, škola se uključila u projekt „e-Škole“ koji ima za cilj podići razinu digitalnih kompetencija osoblja škole.”

11. LITERATURA

1. prof. dr .sc. Vlasta Ilišin, prof. dr. sc. Vedrana Spajić Vrkaš, *Problemi, potrebe i potencijali mladih u Hrvatskoj 2012.-2013.*, Zagreb
2. Preveden, A., Sočo, A., Kralj, K. (2015): *Vijeća učenika -Praktični priručnik za voditelje vijeća učenika.* Mreža mladih Hrvatske, Zagreb.
3. A. Sočo, B. Marjanović, *Strukturirani dijalog s mladima,* Mreža mladih Hrvatske, 2017.
4. Jana Tomić, *Participacija učenika u srednjim školama,* Diplomski rad, Zagreb, 2016.
5. Rađenović i Smiljanović, *Vodič za razrednike početnike u osnovnoj školi,* 2004.
6. Šiljković, Rajić, Bertić, *Izvannastavne i izvanškolske aktivnosti,* Odgojne znanosti (vol. 9, br. 2, str. 113–145), Učiteljski fakultet, Zagreb 2007.
7. Šiljković, Rajić, Bertić, *Izvannastavne i izvanškolske aktivnosti,* Odgojne znanosti (vol. 9, br. 2, str. 113–145), Učiteljski fakultet, Zagreb 2007.
8. B. Baranović, *Školski kurikulum, teorijski i praktični aspekti,* Institut za društvena istraživanja, Zagreb, 2015.
9. Sandra Car, Ivana Jeđud Borić, *Participacija djece u školi,* 2016.
10. A. Sočo, B. Marjanović, *Strukturirani dijalog s mladima,* Mreža mladih Hrvatske, Zagreb 2017.
11. Švedski državni zavod za školstvo, *Curriculum For The Upper Secondary School, Skolverket (str.11)*, Stockholm, 2013.
12. Europska komisija, *Evaluation of legislation, policy and practice of child participation in the EU,* Sažetak istraživanja pripremio ECO-RYS, Ured za publikacije Europske unije, Luxembourg, 2015.
13. Vlada Republike Hrvatske, *Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnim i srednjim školama, pročišćeni tekst zakona od 01.01.2020.* Zagreb 2020.
14. E. Bäckman, B. Trafford, *Demokratsko upravljanje školama,* Izdavaštvo Vijeća Europe, 2007.

